Igazságügyi Minisztérium Bv. Országos Parancsnokság kiadványa

Belső használatra

Zeeti HÍRADÓ

XXX. ÉVFOLYAM, 28. SZÁM | ÁRA: 2 FORINT | 1986. JÚLIUS 12.

AZ ELMÚLT HÉT

A HATÁROZOTT, ÉPÍTŐ JELLEGŰ EREDMÉNYEK ELÉRÉSE áll a szovjet—francia csúcstalálkozó megbeszéléseinek a homlokterében. Mihail Gorbacsov és Mitterrand elnök több alkalommal tárgyalt zárt ajtók mögött. Sokoldalúan áttekintették a világpolitikai helyzetet és kifejezték nyugtalanságukat a nemzetközi légkör feszült állapota miatt. Ismét hangsúlyt kapott, hogy a problémák megoldása új megközelítést igényel, s szovjet részről kifejtették, hogy folytatják az erőfeszítéseket a nemzetközi biztonság megteremtésére, az enyhülés megszilárdulásáért. A zárt ajtók mögötti tárgyalásokról kiadott rövid közlemény szerint a szovjet kormány a jövőben is kész a konstruktív, felelősségteljes cselekvésre, a felek egyenlő biztonságát szem előtt tartó kompromisszumokra, és hasonló viszonyulást vár tárgyalópartnereitől is.

A leszerelés keretébe ágyazva tekintették át az önálló francia atomütőerő és a katonai fejlesztési program kérdését is. Geraszimov kifejtette, a Szovjetunió megértést tanúsít Párizs „szuverén joga iránt", hogy atomerővel rendelkezzen. Csernobil kapcsán a szovjet fél ismertette a hozott intézkedéseket, és kifejeződött a közös igény a széles körű nemzetközi együttműködésre az atomenergia békés célú, biztonságos felhasználása érdekében.

Élénk figyelemmel kísérte az amerikai sajtó a még tavaly Párizsban megkezdett párbeszéd folytatásának mostani állomását. A terjedelmes tudósítások részletesen követik a látogatás eseményeit. A tengerentúli lapok az SZKP főtitkárának pohárköszöntőjét elemezve kiemelik, hogy az elsősorban az európai enyhülési folyamat felújítását sürgette, ugyanakkor azonban, jóllehet általánosabb formában, de halaszthatatlan feladatnak jelölte meg a leszerelés megvalósítását is. A nagy érdeklődést fokozza, hogy Moszkvát megelőzően az Elysée-palota lakója Reagan elnöknél járt. Tárgyalásaikon ugyan az előzetes feltételezésekkel ellentétben Mitterrand nem kapott megbízást üzenet közvetítésére, Reagan azonban, hűségesen az utóbbi hetek hagyományaihoz, ez alkalommal is derűlátóan szólt a tervezett újabb szovjet—amerikai csúcstalálkozó lehetőségéről. Larry Speakes, a Fehér Ház szószívője legfrissebb nyilatkozatában jelezte, a két nagyhatalom jelenleg még nem folytat magasabb szintű tárgyalásokat a csúcs előkészítéséről, de mindenesetre, ha korábban nem is, szeptemberben az ENSZ-közgyűlés ülésszakán létrejön Shultz és Sevardnadze elhalasztott találkozója.

Miközben Moszkvában a Kremlben a Szajna-parti vendéget fogadták, Viktor Karpov már Bonnban készíti elő Hans-Dietrich Genscher külügyminiszter útját. A genfi tárgyalások szovjet küldöttségvezetője, aki nyugatnémet meghívásnak tesz most eleget, szorgalmazta, hogy a július második felében esedékes Sevardnadze—Genscher találkozón túl a kétoldalú megbeszélések elmélyítésére a különböző fórumok nyújtotta lehetőségeket is alaposabban kellene kiaknázni. Összegezve mostani küldetésének az eredményeit, megemlítette, hogy nem teljesen elégedett, mert a Kohl-kormány álláspontja a stockholmi és bécsi találkozókról szovjet szemszögből nézve nem segítőkész. Szerinte bizonyos követelések keresztezik Moszkva és Washington megegyezését is a középtávú rakéták sorsáról.

RUDOLF KIRCHSCHLÄGER az ebből az alkalomból összehívott szövetségi gyűlés előtt személyesen átadta a szövetségi elnöki hivatalt utódjának, Kurt Waldheimnek. A parlament ünnepélyes hangulatú tanácstermében először dr. Kirchschläger búcsúztatására került sor. A szónokok kiemelték, hogy a pártonkívüli politikus hozzájárult az ország tekintélyének erősítéséhez.

Rudolf Kirchschläger köszönetét fejezte ki az osztrák népnek az iránta tanúsított bizalomért. Hálával emlékezett meg konstruktív tárgyalópartnereiről: külföldi állam- és kormányfőkről, külügyminiszterekről. Utódjának „sok belső erőt kívánt" az alkotmány alapelveinek gyakorlati valóra váltásához.

Kurt Waldheim ünnepélyes eskütétele után a Nemzeti Tanács elnöke, Anton Benya vette át a szót, aki emlékeztetett arra, hogy Kurt Waldheimet az „osztrák nép többségi akarata" emelte az elnöki székbe. Reményét fejezte ki, hogy a második köztársaság hatodik elnöke folytatni fogja elődei hagyományait.

Waldheim az eskütételt követő beszédében ígéretet tett arra, hogy mindig az alkotmány szellemében fog cselekedni, és érzékeltette: nem kívánja átlépni a szövetségi elnök hatáskörét. Fontos feladatának tekinti, hogy a „konfliktusok megoldásában pártatlan közvetítőként" tevékenykedjen és hozzájáruljon a történelmi tudat formálásához, a második világháború tanulságainak levonásához.

A SZOVJETUNIÓ KÉSZ JELENTŐSEN HOZZÁJÁRULNI a földközi-tengeri térség békéjéhez, az itteni országok együttműködésének erősítéséhez. Ezt a készséget fejezte ki újólag a Pérez de Cuellárhoz küldött levelében Eduard Sevardnadze szovjet külügyminiszter.

Az Egyesült Államok katonai jelenlétének példa nélkül álló növelése, a nagyszabású katonai előkészületek, a térség szuverén országainak partjai közelében szüntelenül folyó hadgyakorlatok, a Ciprus elleni provokatív lépések, a Szíria elleni zsaroló kampány, a Líbia-ellenes lépések a végsőkig kiélezték a helyzetet a térségben. A Szovjetunió érdekelt e térség biztonságának garantálásában, és határozottan támogatja az el nem kötelezett országoknak azt a javaslatát, hogy a térséget változtassák a szilárd béke és az együttműködés övezetévé, kész hatékonyan hozzájárulni e célkitűzés megvalósításához.

A Nagy Ötlet

BIG-TIP a rövidítése annak a kis- és középcégek alapítását támogató innovációs és technológiai központnak, amely a helyi műszaki egyetem kezdeményezésére és támogatásával jött létre Nyugat-Berlinben. A kísérletnek szánt ötlet az elmúlt két és fél év alatt bevált.

Silicon Weddingnek (Szilícium Násznak) gúnyolja a helyi köznyelv a híres kaliforniai Szilícium Völgy mintájára a nyugat-berlini innovációs és vállalatalapító központot (Berliner Innovations- und Gründerzentrum, BIG) és a vele szoros kapcsolatban álló technológiai és innovációs parkot (Technologie und Innovationspark in Berlin, TIP). Ám a BIG-TIP, az amerikai névadótól eltérően, nem a jövő szupervállalatainak bölcsője, nem is a műszaki fejlődés európai központja, inkább afféle cégkeltetőház. A város nagy hagyományú műszaki egyeteme, a Technische Universität (TU) a BIG-TIP-ben ideális indulási lehetőséget, optimális környezetet teremtett a csúcstechnológiák iránt érdeklődő kezdő kisvállalkozóknak. A TU ugyanis akkor, amikor a némileg lerobbant nyugat-berlini munkáskerületben, Weddingben átvette a nagy nyugatnémet elektrotechnikai konszern, az AEG bezárásra ítélt üzemeit, az épületekben nemcsak kutatólaboratóriumokat rendezett be, hanem — errefelé merésznek tekintett ötlettel — helyet hagyott az egyetem műszaki-tudományos eredményeihez valamilyen módon kapcsolódó cégeknek is.

A BIG 1983 végén nyílt meg, 14 céggel, pontosabban minicéggel. A többség már régóta kapcsolatban állt az egyetemmel: egykori diákok, kutatók vállalkozásairól volt szó. Az egyetem emellett kifejezetten vállalatalapító és technológiai-transzfer szemináriumokat indított, de voltak és vannak lazább tanácsadási formák is. Így például egy közeli vendéglőben rendezték be a „gründolók törzsasztalát", ahol az információk, tanácsok és tapasztalatok néhány korsó sör mellett cserélődnek ki.

A BIG-be elméletileg olyan kisvállalkozások költözhetnek be, amelyek éppen megalakultak, vagy legfeljebb két éve működnek, termelési profiljuk beleillik a jövő technológiáiba, esetleg valamilyen alapvetően új terméket akarnak kifejleszteni. Ennek megfelelően az itt tevékenykedő immár 33 cég többsége az elektronika, a robottechnika területén dolgozik, mégpedig igen kis létszámmal, és meglepően jó eredménnyel. A gyakran egy-két, de legfeljebb tucatnyi emberből, többnyire szakképzett mérnökökből, fizikusokból, kémikusokból álló cégek igen bonyolult termékeket, például ipari robotokat, beszédfelismerő berendezéseket, folyamatirányító rendszereket állítanak elő. Persze, az eredeti feltételeken kissé lazítva, néhány szolgáltató jellegű, főként szoftverfejlesztő, illetve marketingcéget is beengedtek a BIG-be, sőt a „Techwiters" vállalkozás — három volt újságíró — azzal foglalkozik, hogy az emberek többsége által érthetetlen szaknyelven írt műszaki (főként számítástechnikai) könyveket köznapi németre fordítja.

A BIG-ben ma már óriási a túljelentkezés, miután az új vállalkozó teljes munkaidejében azzal foglalkozhat, amihez a legjobban ért. A BIG kis központi apparátusa ugyanis leveszi a válláról az adminisztrációs, könyvelési, marketing, de még a titkársági munkákat is. Ráadásul minden cég használhatja a BIG infrastruktúráját, tehát másológépeit, telexét, szövegszerkesztő komputerét, konferencia- és fogadótermeit — vagyis rögtön úgy működhet, mint egy igazi vállalat. Persze, minden szolgáltatásért — így a helyiségért is — fizetniük kell, de ez még mindig olcsóbb, mintha az amúgy is többnyire tőkeszegény gründolóknak kellene mindent beszerezniük. A költségek ugyanis a 33 cég között oszlanak meg.

A szervezők azonban ennél is fontosabbnak tartják az ilyen fajta vállalkozócentrumban kialakuló kedvező kommunikációs és kooperációs lehetőségeket. A szomszédok gyakran segítenek egymásnak. Az első hónapokban még az is számít, ha kölcsönkérhetnek egymástól egy-egy mérőműszert. Ráadásul a kis cégek gyakran összefognak, és egy-egy nagyobb megrendelést felosztanak maguk között, esetleg közösen fejlesztenek ki egy új terméket. De még ahol nincs semmilyen közvetlen kooperáció, ott is hat egy kedvező pszichológiai tényező: ahogy itt nevezik: a BIG-effektus. Az éppen önállóvá lett vállalkozó ugyanis nem elszigetelten, magányosan küszködik az indulás nehézségeivel, hanem tudja: olyanokkal van körülvéve, akiknek az övéhez hasonlóak a gondjai, nehézségei és akikkel — akár a büfében, akár a folyosón futtában — bármikor kicserélheti tapasztalatait.

A BIG-ből a szervezők szerint a „felnőtt", sikeres cégeket sem dobják ki, de éppen a viszonylag szűk hely miatt előbb-utóbb maguktól elköltöznek: ha szerencséjük van, csak az utca másik oldalára, a TIP-be. Ez a középcégek számára tervezett technológiai és innovációs park még nincs teljesen készen, de helyiségeit máris szinte teljesen lekötötték az érdeklődők. Ide már a nagy cégek is belopóztak: közvetlenül a TIP mellett épül a nyugatnémet Nixdorf számítógépgyártó konszern új üzeme. Itt is igyekeznek megőrizni a tudomány és a gazdaság szoros kapcsolatát: az egyetem rendszeres továbbképzési programokat szervez, főként az úgynevezett innovációs menedzsment témakörében, és itt tevékenykedik a legaktívabban az egyetem technológiatranszfer csoportja is, amely az ipari felhasználókkal tartja a kapcsolatot.

A BIG és a TIP együttesét számos kiállítási terem teszi teljes értékű innovációs központtá. Ezekben évente megrendezik a BIG-TECH vásárt, amely lassanként az új technológiák egyik jelentős seregszemléjévé nőtte ki magát. Reklámra mindenesetre nincs szükség. A BIG-TIP úttörő szerepének jelentőségét mutatja, hogy ma már minden valamirevaló nyugatnémet politikus és üzletember — Nyugat-Berlinben járva — kötelességének tartja elzarándokolni ide. Két és fél év alatt tízezer látogató vonult végig a műhelyeken, laboratóriumokon, úgyhogy az ingyen hírverésért kezdetben hálás ifjú vállalkozók mára megelégelték az áradatot. Egy ideje csupán a BIG központi titkárságára lehet bejelentés nélkül beesni. Ha ma valaki egy BIG-céget akar meglátogatni, akkor a központi titkárnő előzetesen felhívja telefonon az illető vállalkozót, és igenlő válasz esetén bájos mosollyal közli: „Uram, a főnök fogadja önt."

A reform az iskolára is érvényes

A Szovjetunió társadalmi és gazdasági fejlesztése meggyorsításának fontos tényezője az iskola, s az oktatási reform megvalósítása is ennek a célnak van alárendelve — hangsúlyozta *Jegor Ligacsov*, az SZKP KB PB tagja, a KB titkára az általános és szakmunkásképzésről a párt Központi Bizottságában megtartott tanácskozáson. A moszkvai megbeszélésen a köztársasági KB-k, határterületi és területi pártbizottságok titkárai, az illetékes minisztériumok és hatóságok, a társadalmi szervezetek képviselői, valamint tanárok és tudósok vettek részt.

Ligacsov értékelése szerint a reform megvalósítása még mindig lassú ütemben folyik, több illetékes — különböző szintű szerv és hatóság —, mereven és bürokratikusan gondolkodik, elenyésző gyakorlati segítséget nyújt a pedagógusoknak. Ugyanakkor az iskolák jó részében felülről várják az utasításokat, nem kezdeményeznek, nem valósítják meg következetesen a reform elgondolásait.

A szovjet társadalom fejlődése jelenlegi szakaszának egyik legfontosabb jellemzője a demokrácia további elmélyítése: ez a folyamat nem kerülheti el az iskolákat sem — mutatott rá Ligacsov. — Bővíteni kell a pedagóguskollektívák, a szülői munkaközösségek jogait, s olyan feltételeket kell teremteni, hogy maguk a tanulók is tevékeny részeseivé váljanak az iskolai élet átalakításának.

Az SZKP KB titkára éles szavakkal bírált több illetékes minisztériumot és hatóságot, amiért még mindig formálisan foglalkoznak a rájuk háruló feladatokkal, s nem nyújtanak megfelelő támogatást az iskolák anyagi lehetőségeinek kiszélesítéséhez. Több köztársaságban ismételten nem tudják teljesíteni az oktatási intézmények építésének tervét. A helyi tanácsoknak mindamellett nagyobb szerepet kell magukra vállalniuk, többet kell kezdeményezniük az általános és szakmunkásképzés színvonalának javítása érdekében — hangsúlyozta Ligacsov.

Gorbacsov üzenete új ajtókat nyitott meg

Reagan elnök szerint Mihail *Gorbacsov* legutóbbi üzenete, amelyet *Dubinyin* szovjet nagykövet nyújtott át, „új ajtókat nyitott meg", s így „derűlátóan ítéli meg annak lehetőségét, hogy ne csupán egyszerűen újabb csúcstalálkozóra kerüljön sor, hanem „olyan találkozóra, amelyen megállapodásra lehet jutni". Az elnök ezt az USA Today című lapnak adott nyilatkozatában jelentette ki.

Reagan azt mondta, hogy Gorbacsov üzenete „értékes" volt, és igen sok új javaslatot tartalmazott a leszerelés, a helyi konfliktusok és az emberi jogok területén. „Ezek után okunk van rá, hogy lehetségesnek tartsuk az előkészítő találkozót a külügyminiszterek között" — mondta az amerikai elnök. Közölte, hogy már készül válasza a szovjet vezető levelére, de egyelőre nincs időpont az újabb csúcstalálkozóra, bár azt még az idén megtarthatják.

Valentyin *Falin*, a Novosztyi szovjet sajtóügynökség elnöke kijelentette, hogy a további leszerelési tárgyalásokon a feleknek mindenekelőtt az alapelvekben, az egyenlőség és az egyenlő biztonság elvében kell egyetértésre jutniuk, mert enélkül a részletek megvitatása elfecsérelt idő. A Szovjetunió volt bonni nagykövete az ARD nyugatnémet televízió Gyújtópont című műsorában nyilatkozott.

„Szeretnénk remélni, hogy hozzánk hasonlóan a másik fél sem törekszik katonai fölény megszerzésére, s ezt nem csak szóbeli nyilatkozatokban hangoztatja. Szükségünk van az amerikai, s általában a nyugati szándékok komolyságának hiteles megerősítésére, arra, hogy nem sértik meg az erőegyensúlyt, amelyet többé kevésbé szavatol a jelenlegi helyzet. Azt kívánjuk, hogy csökkenjen, ne pedig növekedjék a katonai szembenállás szintje. Sajnos, most nem ez a helyzet" — mondta.

Falin azt mondta, hogy a washingtoni Fehér Ház a sorozatos szovjet leszerelési javaslatokra meglehetősen elkedvetlenítően reagált mindeddig — a skála a teljes elhatárolódástól a „kiegyensúlyozottan negatív" válaszokig terjed.

A szovjet—amerikai csúcstalálkozó még ez évben történő megtartásának lehetősége nem a szovjet fél óhajától függ — mondotta Falin. „Készek vagyunk akár már holnap összeülni, ha tisztában lehetnénk afelől, hogy miről tárgyalnak a felek, miről fognak dönteni, s hogy ez a találkozó a tavaly novemberi erőfeszítések folytatásának ígérkezik-e, vagy elölről kezdhetik a legfontosabb kérdések megvitatását, s akkor az egész legfeljebb újabb nyilatkozattal végződhet. Csakhogy nem szavakra, hanem tettekre van most szükség, s mi készek vagyunk a tettekre."

Arra a kérdésre, hogy a két külügyminiszter esetleges találkozóján már a csúcstalálkozó tartalmáról, s ily módon annak kimeneteléről kellene-e tanácskozni, Falin igenlően válaszolt, hangoztatva, hogy ez a szovjet álláspont lényege. „Biztosnak kell lennünk afelől, hogy a két vezető a legjelentősebb kérdésekkel kezdi, és e kérdéseknek legalább egy részét megoldja" — hangoztatta Falin.

Atombunkerek

Az amerikai kormány atombiztos bunkerek építését tervezi az államok és a kisebb közigazgatási egységek vezetőinek, és ösztönözni akarja az állampolgárokat, hogy „gondoskodjanak saját túlélésükről" egy atomtámadás esetén — írja a Washington Post.

A lapban megjelent cikk szerint a szövetségi ügynökség a vészhelyzetek kezelésére azt indítványozta, hogy az első ütemben, 1989 és 1992 között 600 óvóhelyet készítsenek másfél milliárd dolláros költséggel. Összesen 3400 atombunkert akarnak építeni azzal a céllal, hogy az államszervezet „túlélje az esetleges atomcsapást" és utána is gyakorolhassa a hatalmat. A tervek szerint a bunkerekben egyebek között a telekkönyveket őrzik majd...

Brandt az atomenergiáról

Willy Brandt, a Német Szociáldemokrata Párt (SPD) elnöke kizárta a lehetőségét annak, hogy pártja az 1987. januári országos választások eredményeként koalícióra lépjen a zöldekkel. Mint a bonni General-Anzeiger című lapnak kifejtette, a zöldek valóságérzékének hiányára vall, hogy az NSZK-beli atomerőművek azonnali kikapcsolása mellett kardoskodnak. Egyik napról a másikra nem mondhatunk le az atomenergiáról — mondta Brandt. — A kérdés most az, hogy ez megtörténhet-e az ezredfordulóig — fűzte hozzá. Mindamellett követelte a vitatott kalkari gyorsreaktor üzembe állításának felfüggesztését. Az SPD elnöke az energiaellátás jövőjét az alternatív energiák hasznosításában látja.

Két adóhatóság

Július 1-jétől, a lakosságot érintő pénzügyi rendelkezés lépett életbe. Budapesten és a megyei tanácsoknál adómegállapító hivatalok alakulnak a jövedelmi és forgalmi adók, valamint a magánipari és kereskedelmi tevékenységek adóinak számbavételére. A jelenlegi illetékhivatalok feladata a jövőben a hatékonyabb adóellenőrzés lesz. Ezzel különválasztották az adó megállapítását és annak ellenőrzését.

Az új rendelkezések közül a külföldről behozott gépkocsikkal való nyerészkedésnek és a jogtalan haszonszerzésnek szab gátat eddig az, hogy aki külföldről behozott vámkezelt gépkocsiját öt éven belül első alkalommal eladja, a kocsi értékével arányos progresszív adót fizet. Az adó megállapításánál a vámkezelés időszakában érvényes belföldi forgalmi ár 50 százalékát veszik alapul. (Egy 400 ezer forint értékű gépkocsinál például 200 ezer forintot, s ez esetben az adótáblázat szerint 58 600 forint jövedelmi adót kell fizetnie az eladónak.) A visszaélések elkerülésére ugyanilyen adót kell fizetni ajándékozás alkalmaval is! A rendelet életbelépésével hatályon kívül helyezik azt a 10 százalékos illetéket, amelyet akkor kellett fizetni, ha a vámkezelt gépkocsikat 5 éven belül eladták.

Még egy lényeges változás: a jövedelemadó nemcsak a személyautókra, hanem az egyéb járművekre — kisteherautókra, kisbuszokra, szippantókocsikra és egyéb, a KRESZ-ben felsorolt járműre — is vonatkozik.

A sokat bírált magánimportnak is gátat vetettek. Az állami vállalatok rendelésére vagy üzleti célból magánúton behozott, és az államnak felajánlott áruk után ezentúl nem a vételár 50 százalékát kapja a tulajdonos, mint eddig, hanem csak 20 százalékot. A magáncélra nem használható néhány gépen eddig nemegyszer 100 ezer forintot is kerestek — ennek vége.

Házon belül előnyösebb vállalkozást keresni

Mostanában állandóan teritéken vannak a vállalati gazdasági munkaközösségek, ám a jó és rossz példák között olykor mintha elveszne a valóság. A Pénzügyminisztérium szakemberei az utóbbi hónapokban reprezentatív vizsgálatot végeztek ötszáz vállalatnál, s így vgm-ügyben most már jóval pontosabb képünk lehet.

— Az már régóta nem titok, hogy az eredeti szándékkal szemben a vgm-ek megközelítőleg nyolcvan százaléka a vállalatokhoz, szövetkezetekhez kötődik, s nem a lakossági szolgáltatásokat gazdagítja — mondja dr. Szebelédi István, a Pénzügyminisztérium Ellenőrzési Főigazgatóságának osztályvezetője. — A vállalatok többsége maga kezdeményezte a megalakításukat, hogy a kapacitást bővíthesse. A vgm-munkás viszont inkább hazulról beviszi a gyárba a csavarhúzót, és nem vár három hónapot, míg a raktáros kiutalja azt. Maga javítja a gépét, mert a vgm csak a munkadarab után fizet. Ha más haszna nem is volt a gazdasági munkaközösségeknek, már ekkor is megérné. Ám az is mellettük szól, hogy a bruttó termelés egy százalékát az ő számlájukra írhatjuk. Tehát adminisztratív megszüntetésük elképzelhetetlen.

A vállalatok többsége egyébként is esküszik a vgm-ekre, hiszen olcsóbban és gyorsabban dolgoznak, mint a külső partnerek.

— Kétségtelen, hogy jóval előnyösebb házon belül vállalkozót keresni. Nem kell sorba állni egy külső cégnél, nem kell műszaki paraméterekről, technológiai fogásokról értekezni, és megspórolják a szállítási költséget is. Legalább ilyen fontos, hogy a saját embereik, ismervén a terméket, a minőségre is jobban ügyelnek, s — amit először magunk sem akartunk hinni — valóban olcsóbban dolgoznak: néhány cég azelőtt a háromszorosát, négyszeresét is kifizette ugyanazért az alkatrészért.

— *Az önök elemzése szerint a vgm-forma egyúttal hátrányos is...*

— Annyiban feltétlenül, hogy a gyengébb vállalatnak is esélyt kínál a túlélésre, lassíthatja a gazdaság fejlődését. Mindenféle modernizálás, szerkezetátalakítás helyett a vállalat a vgm munkájából is megél. Nem egy vállalatról tudunk, ahol a nyereség javát maguk a vgm-ek termelték meg.

— *E hátrányokról tulajdonképpen nem is a vgm tehet!*

— Nem ők a hibásak. És túl a gazdasági előnyökön, a vgm a demokrácia iskolája is. A tagok ugyanis nem engednek be maguk közé mindenkit, csak a jobbak, dolgosabbak csatlakozhatnak, hiszen abból van haszna a közösségnek. És hozzászoknak ahhoz a gondolathoz, hogy nem elég termelni, mert, ha nincs piac, a nyakukon marad a termék. A vgm tagjai ezért aztán tudni akarnak a vállalat dolgairól, mert ha azok nem állnak jól, akkor a munka sem lesz több.

Gyógyüdülő Egerben

Jó ütemben halad az üdülőépítési program. A MEDOSZ beruházásában Hajdúszoboszlón készül új gyógyszálló, Újszegeden gyógyszanatóriumot építenek. Mindkét helyen a munkálatok felénél tartanak. A hetedik ötéves tervben a zalakarosi gyógyüdülő közvetlen szomszédságában 200 személyes bungalótelepet építenek. A napokban ünnepélyesen leteszik az egri gyógyüdülő alapkövét.

— Egerben a felszabadulás óta — holott van gyógyvizünk — nem épült SZOT-üdülő — mondja *Labryné Dobai Ilona*, a Szakszervezetek Heves Megyei Tanácsának titkára. — És még valami: természeti adottságainknak köszönhetően egész évben fogadhatunk vendégeket, így programkínálatunk sem szegényes.

Milyen lesz az új egri gyógyüdülő?

Ábrahám Ottóné, a SZOT Üdülési és Szanatóriumi Főigazgatóság műszaki osztályának vezetője arról tájékoztat, hogy 332 vendéget fogadhat majd. Télen gyógyszálló, nyáron családi üdülő lesz. Érdekessége, hogy a legfelső emelet szobáinak mindegyikéből lépcsők vezetnek a tetőtéri szobákba: nagycsaládosoknak így együtt kényelmes lakosztályokká nyithatók. Az üdülő 268 millió forintos költségéhez a SZOT mellett több ágazati szakszervezet és nagyvállalat is hozzájárult. A Heves Megyei Építőipari Vállalat készíti a szállót. Átadási határidő: 1988. december 31.

Panaszos szavakat is hallunk. A helybeliek közül sokan úgy vélekednek: elveszik tőlük a tisztasági fürdőt.

— Nincs ok aggodalomra — mondja a Szakszervezetek Megyei Tanácsának titkára. — Bár a tisztasági fürdő átépítve a gyógyszálló része lesz, délutánonként látogathatják az egriek.

Hol állt Esztergom egykori főkapuja?

Nem mindennapi régészeti leletről adtak hírt a közelmúltban a napilapok: út- és csatornaépítés közben megtalálták az ősi királyi város északi kapuját és a várfal maradványát. Dr. Horváth Istvántól, az esztergomi Balassa Bálint Múzeum igazgatójától érdeklődtünk a romok jelentőségéről, további sorsáról.

— Az ásatásra a városközpont útfelületének a felbontása adott módot. Középkori okleveleinkből, a törökkori ábrázolásokból tudtuk, hogy ezen a tájon állhatott az egykori királyi város északi kapuja, amely a városfalra épített kaputornyon át vezetett be a mai Széchenyi tér helyén levő régi főtérre. Ugyanerről tanúskodtak a XVIII. századi felmérések adatai is. A kaput az Árpád-házi királyok udvarnokainak közeli plébániatemplomáról, a Szent Lőrinc-templomról Lőrinc-kapunak nevezték, majd ezer éven keresztül. Innen kapta eredeti, Lőrinc utca elnevezését a mai Mártírok útja.

● *Mikor épülhetett a kapu, és milyen időből származik a róla szóló első, hiteles adat?*

— Talán állhatott már Szent István uralkodásának kezdetén, az alakuló Árpadkori főváros északi védművének részeként, és az is meglehet, hogy 998-ban éppen erre a kapura szögezték fel a pogánylázadás vezérének, Koppánynak felnégyelt testét is, elrettentő példaként. Mindenesetre első hiteles említés 1202-ből, Imre király okleveléből származik.

● *Hogyan fejlődött a továbbiakban ez a fontos védmű?*

— A XIII. századi és a későbbi adatok arról számolnak be, hogy a kapun és a falon kívül vizesárok is védte a várost, amelyen híd vezetett keresztül. A XVI—XVII. században még gyakran ábrázolták a hatalmas méretű kaputornyot, amelyet aztán a XVIII. században bontottak le úgy, hogy a pontos helyét sem ismertük.

● *Milyen részletek kerültek elő a kutatás alkalmával?*

— Legelőször a városfal 160-180 centiméter vastagságú részleteit találtuk meg, majd az úttest közepe táján, másfél-két méter mélységben, XIX—XX. századi csatornak, vízvezetékek és kábelek alatt rábukkantunk a Lőrinc-kapu tornyainak maradványaira és az azon átvezető, XV—XVI. századi, kövezett útburkolat részleteire. A torony falain belül előkerültek a kettőskapunak kőtömbökbe ágyazott vasperselyei, melyekben annak idején a súlyos kapuszárnyak vastengelyei forogtak.

● *Mi történik a maradványokkal?*

— Felmérés és fotódokumentálás után visszatemtjük, de a kialakítandó új burkolatban, a más városokban már alkalmazott gyakorlat szerint, eltérő színnel jelezni fogjuk. Ezt a jelzett alaprajzot pedig az Esztergom Barátainak Egyesülete által a városközpont új épületének falára elhelyezett emléktábla szövegével kívánjuk megmagyarázni. A mi korunk eszközeivel így kívánunk méltó emléket állítani a város egykori főkapujának.

Telkek tartós használatra

Azzal számolnak a jelenlegi ötéves tervben, hogy több lakás épül magánerővel. A korábban megjelent új rendeletek ehhez kedvezőbb pénzügyi lehetőséget teremtettek, tavasztól pedig lényegesen javult az építőanyagok kínálata. Továbbra is alapkérdés azonban: lesz-e elegendő telek?

— **Budapesten** öt év alatt összesen 5000 telket adunk a lakosságnak tartós használatba — mondta Gulyás Teréz, a Fővárosi Tanács telekgazdálkodási osztályának vezetője. — Az idei ezer telek többsége gazdára talált már. A parcellák ára — fekvésüktől és közművesítettségüktől függően — változó. A külvárosiakért négyszögölenként 500-600, a legjobb budaiakért és pestiekért 2500-3500 forintot fizetnek. A korábban meghirdetett, eleinte nehezen eladható, XVII. kerületi Széchenyi és Táncsics utcai, valamint Zrínyi és Lemberg utcai kertvárosias területek iránt az első házsorok felépítése után váratlanul megugrott a kereslet. Egy csapásra valamennyi telek elkelt. Hasonlóan összefüggő területeket készítünk elő a XX. kerületben a Mártírok útja környékén, a X. kerületben a város szélén, valamint a XVI. kerületben. Várhatóan sorra kerül még néhány jobb helyen fekvő III. kerületi és XI. kerületi beépítetlen terület is, de ezek drágábbak lesznek. Az előkészítést követően a jövő évtől a kerületi tanácsoknál lehet majd pályázni tartós használatbavételükért.

Vajda Vince, a Fővárosi Tanács beruházási főosztályvezető-helyettese arról is tájékoztat, hogy százötvenezer lakótelepi lakás építésére alkalmas területtel is rendelkeznek.

Miskolcon a belső területek zsúfoltak, csupán néhány foghíj árválkodik, de ezek sem maradnak sokáig parlagon. Az Avas oldalában most építik be az utolsó szabad területeket. A jövő lakótelepeihez itt főútvonalak mentén készítenek elő új területeket. De akadnak még tartós használatba adható belső területek az egyes városrészek között is. Öt év alatt összesen 1300 telket — évente 200-300-at — adnak át a lakosságnak. Ezek kétharmadán családi házak, a többin pedig sorházak és társasházak épülnek. A telkek az idén — átlagosan 200-300 ezer forint közötti áron — már gazdára találtak.

A nagyvárosok közül legjobb a helyzet **Debrecenben.**

— Ebben az esztendőben 553, s a tervidőszak végéig összesen 2000 telket adunk tartós használatba — közölte Rácz József, a városi tanács osztályvezetője. — Egyetlen pályázót sem kellett elutasítanunk. Szeptemberben egyébként újabb telkeket hirdetünk meg. A külvárosiak 100 ezer, míg a kertvárosiak 300 ezer forint körüli áron vehetők tartós használatba.

Szegeden dr. Csonka István, a megyei jogú város általános elnökhelyettese szerint az év második felében még 120 telket hirdetnek meg. A külvárosiak ára 100-120 ezer forint lesz. Jövőre Újszeged szebb területein is parcellázznak félezer telket, ám ezek már negyedmillió forintba kerülnek.

Pécsett sikerült megállítani a Mecsek déli lejtőinek beépítését, így a hegyoldal megmarad zöld területnek.

— Idén mintegy 250 állami telket adunk a lakosságnak tartós használatba — említi dr. Molnár Zoltán, a megyei jogú város általános tanácselnök-helyettese. — A belső területekre magas áruk ellenére többszörös a túljelentkezés, de a külső városrészeken 200 ezer forintért lehet kapni családi ház építésére alkalmas házhelyet. Aki pedig még olcsóbban szeretne telekhez jutni, az a város külső gyűrűjéhez tartozó községekben juthat parcellákhoz.

KÜLÖNBÉKE

Hatodik vakációját tölti a poros alföldi kisvárosban. És hatodik éve unatkozik. Pista szülei elváltak, anyja újra férjhez ment, a második házasságban is született gyerek; a fiú a család perifériájára szorult; nyaranta mennie kellett a nagymamához.

Az apja hat esztendeje könyörög, hogy legalább szabadsága két hetét a fiúval tölthesse. Vinné a Balatonhoz, a hegyekbe; nem teheti.

Hogy hány hasonló eset van, nem tudom; gyanítom, hogy nagyon sok. Elvált szülők között igen gyakori az ellenségeskedés, az ütközőpont pedig a gyerek. És sok gyerek. Évente körülbelül harmincezer házasságot bontanak fel a bíróságok, húszezer kiskorú kerül másik családba vagy marad család nélkül.

Az okok többségét mindenki ismeri, nem is sorolom őket. Azt szeretném csupán, ha néhányan elgondolkodnának: nem lehetne legalább a vakáció idejére különbékét kötni? Csak ez lehetne megoldás, s meghozzá milyen egyszerű! Úgy vélem ugyanis, hogy a gyerek láthatásának ez a formája törvénybe nehezen volna iktatható. Tudom, hogy van olyan szülő (alkoholista, rendezetlen életű), aki nem alkalmas arra, hogy akár két hétig is neveljen egy gyermeket. Meggyőződésem viszont, hogy a többség nem ilyen.

A példámbeli Pista minden nyáron utazik a nagymamához unatkozni, sok gyerek sehová sem jut el nyaralni, mászkál, csavarog kulccsal a nyakában.

Bölcsen tudom: ahhoz, hogy a dolgok alapvetően megváltozzanak, nem elég egy újságcikk. De talán mégis megértik, s történik valami. Néhol, néhány családban, talán. Reménykedem.

Hozzákezdenek a felújításhoz

Felállványozták a budai Sándor-palota déli homlokzatát, hamarosan hozzákezdenek tehát az épület külső helyreállításához. A sikló átadásával ezt a munkát nem lehetett tovább halogatni...

Szanyi József, a Kommunális Beruházó Vállalat igazgatója:

— A múlt század elején Ámon János terve alapján és Pollack Mihály közreműködésével készült (neo)klasszicista épület — a második világháborúban bombatalálatot kapott volt miniszterelnöki rezidencia — stílusában egyedülállónak számít a budavári palotaegyüttesben. Jelenleg külső helyreállítására van lehetőség. Az utolsó áregyeztető tárgyalásokat folytatjuk a Köztivel és a Középületépítő Vállalattal; a homlokzat kijavítása és a tetőzet helyreállítása mintegy 100 millióba kerül.

— *Mennyi ideig tart a rekonstrukció?*

— Ennek üteme anyagi lehetőségeink függvényében alakul. Az biztos, hogy először a déli homlokzatot és a tetőt hozzuk helyre, s csak ezután kerül sor a Duna felőli részre.

— *A Sándor-palotáról meg az a hír is felröppent, hogy amerikai tulajdon, s a telekkönyvi, jogi rendezetlenség hátráltatja a felújítást...*

— Vannak ugyan a Várban külföldi tulajdonok, de a Sándor-palota nem tartozik ezek közé, úgyhogy a hír kacsa...

— *Van-e már gazdája az épületnek?*

— Erről tudomásom szerint még nem született végső döntés. Elvi egyetértés van a rekonstrukcióról, de az még nem dőlt el, hogy kormányzati, diplomáciai vendégház lesz belőle, vagy valamelyik exkluzív kulturális intézményünk veszi birtokba a palotát. Vita van arról, hogy miként lehetne a reprezentatív és a kulturális funkciót párosítani egymással. Nem könnyű a döntés, részben, mert a városképet meghatározó, kiemelt műemlékről van szó, másrészt pedig a későbbi fenntartás gazdaságosságát is latolgatni kell.

— *Ön szerint a vita lezárása meggyorsítaná a végső helyreállítást?*

— Bizonyára, de tekintettel arra, hogy a teljes rekonstrunkció a mai számítások szerint is legkevesebb félmilliárd forintba, de inkább többe kerülne, valószínű, hogy így is évekig elhúzódna meg a munka.

Szívátültetés — itthon?

Hazai orvosi körökben megoszlanak a vélemények a magyarországi szívátültetés időszerűségéről. Sokan vannak mellette, de legalább ugyanennyien mondják azt, hogy még nem érkezett el az ideje a hazai szívátültetésnek. A szívátültetés hívei viszont azzal érvelnek, hogy ez a fejlődés útja, nem lehet lemaradni, mert ha elmulasztunk egy fejlődési fázist, akkor tovább nő a lemaradásunk és idővel behozhatatlan lesz. (Az NSZK-ban és Angliában jelenleg három-három helyen végeznek nagy számban szívátültetést. Az Egyesült Államokban évente ezer szívtranszplantációt csinálnak.) Az eddigi nemzetkozi felmérések szerint a műtet után két évvel a betegek 80-85 százaléka, de öt év múltán is az újszívesek 80 százaléka él. Ma már az is a szívátültetés mellett szól, hogy maga a műtét nem olyan bonyolult, mint amilyennek sokan gondolják, és a költségek is jelentősen csökkentek azóta, hogy az első ilyen műtétre sor került.

A szívsebészek szakmai szempontból teljesen fel vannak készülve, de az ápoláshoz, a beültethető emberi szív kiválasztásához nagy apparátusra van szükség. A szívátültetési műtéteknél az egyik legnehezebb feladat a donorok kiválogatása. Csak a balesetekben vagy agyvérzésben elhunytak szívét lehet — mindössze néhány napon belül — felhasználni. Évente 60-70 szívre lenne szükség az átültetésekhez. Ez mindenesetre jelentős erőket vonhat el más szívműtéti területekről, amikor a szívműtét-szükségleteknek idehaza egy részét tudják csak kielégíteni a klinikák. (Szegeden például a szűk kapacitás miatt évente átlag 800 beteg vár szívműtétre, ebből a szívsebészeti klinika csak 250-et tud kiszolgálni.)

A szegedi szívsebészeti klinika igazgatója, Kovács Gábor professzor, aki a szívátültetések híve, kérdésünkre elmondta: a következő években, talán már jövőre sor kerül az első magyarországi szívátültetésre. Szerinte havi egy-két, esetleg három műtét végrehajtására lenne szükség ahhoz, hogy szervezetten tudják a transzplantációt végezni. A szívátültetésre fordítandó összeg egy nyitott szívműtét háromszorosa, ez utóbbi mintegy 100 ezer forintot tesz ki. Egy szívátültetés összes költségét tekintve tehát mintegy 300-350 ezer forint, ebbe az összegbe a szövettipizálástól (azaz a megfelelő szív kiválasztásához szükséges szövettani laborvizsgálatoktól) kezdve az utókezelésig, az ápolási költségekig már lényegében minden benne van. A professzor véleménye szerint azokat a betegeket, akiknek szívátültetésre van szükségük, nem szabad megfosztani a gyógyulás lehetőségétől.

A bíróság mérlegelési joga

Számos olvasónk felvetette személyes beszélgetéskor, hogy a bíróság bűntársak esetén lényegesen eltérő büntetéseket szab ki. Miért nem egyforma büntetést kapunk, amikor ugyanazt a bűncselekményt követtük el? A következőkben erre igyekszünk válaszolni, a teljesség igénye nélkül.

A büntetés kiszabásának közismert elve szerint azt úgy kell kiszabni a törvényben meghatározott keretek között — a büntetés céljának szem előtt tartásával —, hogy igazodjék a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyességéhez, a bűnösség fokához — szándékosság vagy gondatlanság —, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez. Ha maradunk a bűntársi példánál, a bűncselekmény társadalomra veszélyessége és a bűnösség foka azonos, az elkövető társadalomra veszélyessége akkor, ha mindketten büntetlenek vagy egyformán visszaesők, viszont az egyéb enyhítő és súlyosító körülmények, főként az elkövetők személyét tekintve, lényegesen eltérhetnek. Nézzük tehát meg, melyek a súlyosító, illetve enyhítő körülmények, amelyek a büntetés kiszabásakor számításba jöhetnek.

A büntetlen előélet általában enyhítő körülmény, kivéve ha az elkövető fiatalkorú vagy úgynevezett fiatal felnőtt. (Korábban ugyanis nem volt mód ja bűnözni, mert akkor még gyerekkorúnak számított.) Ugyanez a helyzet a hivatalos személynél, hiszen e minőség feltétele a büntetlenség. Ugyancsak jelentéktelenné válik az előélet a legsúlyosabb cselekménynél — pl. emberölés, hiszen a cselekmény eredményének szempontjából ez lényegtelen —, s akkor, ha az illető korábban több bűncselekményt követett el, de sikerült a felelősségre vonást elkerülnie. Ilyenkor az „erkölcsi bizonyítvány" nem a valóságot mutatta. Miként nem enyhítő, hanem súlyosító körülmény, ha valaki az ellene folyó eljárás alatt, vagy a nem jogerős elítélése után, illetve a kiszabott szabadságvesztés próbaideje alatt követ el valamit, mégha büntetlen előéletű is.

Az elkövető életmódja is vizsgálatot követel. A büntetettség, illetve a büntetlenség mellett nem mindegy, hogy egyébként kifogástalan, az átlagosnál jobb vagy züllött, csavargó, munkakerülő életmódot folytatott-e? Az elkövető személyének társadalmi veszélyességét jelzi, hogy a társadalmi együttélési szabályokkal tudatosan szembehelyezkedett-e vagy ellenkezőleg, kifogás nem érheti. (Pl. a lakóhelyén rendszeresen botrányokat okozó személynél a nagyobb fokú társadalmi veszélyesség, miatt súlyosító körülmény szerepel.) Logikailag ide tartozik az is, hogy

enyhítő körülmény, ha az elkövetőnek eltartásra, illetve nevelésre szoruló hozzátartozói vannak, feltéve, ha e gondozási kötelezettségét teljesítette. (Hiába van öt-hat gyermeke, ha iszákos, züllött életet élt, a családjával nem törődött.)

Az alacsony műveltség, az iskolázatlanság bizonyos esetekben enyhítő körülmény lehet — például orgazdaságnál, mert könnyebben becsaphatták —, de nem azoknál a cselekményeknél, amelyeknek súlyát értelmi színvonalától függetlenül mindenki belátható, például az emberölésnél, lopásnál, rablásnál stb. Egyértelműen súlyosító körülmény viszont, ha valaki a műveltségét, szakmai tudását a bűncselekmény véghezviteléhez felhasználja. (A műkincslopásnál a műértő készség vagy az okirathamisításnál a kézügyesség stb.)

Az alkoholos állapot, főleg az élet elleni cselekményeknél nyomatékosan súlyosító körülmény, ha iszákos, garázda egyénről van szó. De akkor is ez a helyzet, ha az ittas egyén motiválatlanul követ el valamit. Egyébként a bűncselekmény motívumának is van jelentősége: a méltányolható indítóok enyhítőként jöhet számításba. (Pl. azért lopott, hogy gyermekének megvegye a megígért kerékpárt.)

Az elkövetési motívumokról érdemes tudni: a vélt vagy valós közérdek szolgálata enyhítő körülmény, de a gazdasági jellegű cselekményeknél még akkor sem az, ha a vállalat vagy szövetkezet rosszul felfogott csoportérdekének vélt szolgálatában hajtották végre. Ugyanakkor számításba jön az elkövetőnek **a munkához való viszonya.** A huzamosabb időn keresztül átlagon felül végzett munka enyhítő körülmény, de a csupán kifogástalan munkavégzés már nem az. (A kifogásolható, gyengébb munkavégzés ellenben nem súlyosító körülmény, de a munkakerülő életmód már az.) Hiába átlagon felüli a munkavégzés akkor, ha a bűncselekmény a társadalmi tulajdont károsította. Ekkor nem enyhítő tényező.

Nyomatékosan súlyosító körülmén a **vezetői vagy bizalmi beosztás,** ha ezzel összefüggésben történt a bűncselekmény. Más személy ráhatására, befolyására való elkövetés ugyanakkor enyhítő körülmény lehet, miként súlyosító az elkövető kezdeményező, vezető, másokat — különösen fiatalokat — bűnbe sodró szerepe. Hasonlóképpen a csoportos elkövetés is, amely erőszakos cselekményeknél nyomatékosan súlyosító elem.

Gyakran megesik, hogy valaki a **szabadulás után** viszonylag **rövid időn belül** újabb bűncselekményt követ el. Ez azért nyomatékosan súlyosító körülmény, mert az előző büntetés hatástalanságát bizonyítja, mégha az illető büntetőjogi értelemben nem is számít visszaesőnek. A bűncselekmény tárgyának **csekély értéke** általában enyhítő lehet, de a többszörös visszaesőknél ennek kisebb a nyomatéka, érthető okokból.

Az életkornak is szerepe lehet. A fiatal kor nem enyhítő körülmény, miután e tényt a törvény a fiatalkorúakra vonatkozó eltérő — enyhébb — elbírálással ügyis honorálja. A fiatal felnőttek, akik már évvel múltak el 18 évesek, viszont nyomatékos enyhítő körülményként könyvelhetik el korukat. Ugyanez a helyzet az idős korúaknál, mivel ők a büntetést nehezebben tudják elviselni. Ugyanígy enyhítő körülmény a jelentős mérvű rokkantság, a súlyos betegség vagy az egyéb okokra visszavezethető **csökkent — úgynevezett — büntetésviselési képesség.** Ez akkor is így van, ha az említett állapot a bűncselekmény elkövetése után állott elő.

Általában a **pszichopátia** — a téhittel ellentétben — nem enyhítő körülmény, s a csekély fokú debilitás sem, főleg akkor, ha nincs is összefüggésben a bűncselekmény elkövetésével. Viszont a súlyos fokú pszichopátia, amely ugyan a beszámítási képesség teljes hiányát nem jelenti, egyértelműen enyhítőként jön számításba.

A bűncselekmény **elkövetése utáni magatartásból** következtetni lehet arra, hogy mennyi a valószínűsége a jövőbeni újabb bűnelkövetésnek. Így enyhítő körülmény a büntetés kiszabásánál az **önfeljelentés,** s nyomatékos, ha ennek alapján derult fény a cselekm nyre, s derült ki a bűntársak személye. A teljes és felderítő jellegű beismerés a bűnösség részbeni elismerése mellett is enyhítő körülmény, s nyomatékosan az, ha a bűnösség teljes elismerésére is kiterjed. Más a helyzet a tettenéréskor: itt csak a bűnösség elismerésének és a megbánásnak van enyhítő jelentősége. Azt viszont hangsúlyozni kell: a **tagadás vagy a bűnösség el nem ismerése** az eljárás során súlyosító körülmény nem lehet. (Más kérdés, hogy az értelmetlen, konok tagadás a bíróságot szubjektíve negatívan befolyásolja.)

Részben az elkövető személyével is összefüggő körülmény, mégpedig enyhítő, ha a bűncselekménnyel **okozott kár megtérül.** Tehát nemcsak a kár megtérítése, hanem megtérülése is enyhítő, még akkor is, ha az elkövetőtől ez független. Természetesen nagyobb a nyomatéka annak, ha a kárt az elkövető téríti meg. Viszont semmi jelentősége sincs ilyen értelemben annak a kijelentésnek, hogy „a kárt megtérítem", ha annak valós anyagi alapja nincs.

Mindezek , az elkövető személyével összefüggő körülményeken túl még számos büntetéskiszabási szempont — enyhító-súlyosító körülmény — van. Így például a sértett személye, s itt nemcsak az élet és testi épség elleni cselekményre gondolunk. A **sértett személye** nyomatékosan súlyosító, ha védtelen, idős, beteg, terhes nő, gyermek stb. Általában nem enyhítő körülmény, mint sokan gondolják, a sértett megbocsátása közvádas ügyekben — magánvádnál igen —, viszont enyhítő a sértett közrehatása, kihívó magatartása, de csak akkor, ha az durva, erőszakos és valóban kihívó, s nem csupán kifogásolható. A nemi erkölcs elleni cselekményeknél a sértett ugyancsak kihívó, könnyelmű magatartása enyhítő körülmény.

Gyakran előfordul, hogy a büntetés mértékét, súlyosságát valamely bűncselekmény gyakorisága, elszaporodottsága indokolja, mégha erről az elkövetőnek nem is volt tudomása. Mindez egy-egy megyére, országrészre is igaz lehet, így megesik, hogy bizonyos körzetekben az adott cselekményért „jobban megmérik" a büntetést, mint másutt. (Egyes bűncselekmények helyi elszaporodottsága ugyanis nyomatékosan súlyosbító körülmény.)

Mindezeken túl értelemszerűen

minden esetben enyhító körülmény, ha a büntethetőségi akadályokat, pl. jogos védelem, a kísérletnél az önkéntes elállást, az eredmény bekövetkeztének önkéntes elhárítását stb., megközelítő helyzet állt elő. Például az elkövető „majdnem" jogos védelmi helyzetben volt, vagy az elhárítás szükséges mértékét túllépte.

A felsorolt enyhítő és súlyosító körülményekkel kapcsolatban azonban néhány dolgot ki kell tűzni. Így mindenekelőtt azt, hogy itt is érvényes a kétszeres értékelés tilalma. Például a rablásnál minősítő körülmény a csoportos elkövetés. (Legalább három személy csinálta.) Nyilvánvaló, hogy a büntetés kiszabása során ezt még egyszer nem értékelik súlyosító körülményként, hiszen a büntetési tételt ez a tény már úgyis emelte. Vagy: ittas járművezetésnél nem súlyosító körülmény az alkoholos állapot, mivel ez tényállási elem, viszont az lehet az ilyen cselekmények elszaporodása. Más: a lopásnál a különös visszaesés minősítő körülmény, így a büntetés kiszabásánál már nem súlyosít, viszont az elkövető dologtalan életmódja igen.

Ami ugyancsak fontos: az enyhítő és súlyosító körülmények nem abszolút érvényűek, hanem relatívak. Mit jelent ez? Mindig az adott cselekményt és az elkövetőt kell figyelembe venni. Továbbá: mindig más súlyuk lehet az egyes enyhítő vagy súlyosító tényezőknek. Például az emberölésnél kevésbé lényeges a sértett személye — hogy például idős ember —, de egy rablásnál már sokkal nyomatékosabb. Kiskorúval szemben elkövetett nemi erőszaknál nemigen lehet szerepe annak, hogy az elkövető is családos, gyermekei vannak, viszont egy csalásnál már igen. Ittas vezetéssel okozott balesetnél kisebb a nyomatéka az átlagon felüli munkavégzésnek, mert a súlyosító körülmény, a bűncselekmény elszaporodása nagyobb súllyal kerül értékelésre. Tartás elmulasztásánál enyhító körülmény lehet az elkövető betegsége, míg betöréses lopásnál aligha. Az idős kor általában enyhító körülmény, de megrontásnál ne..., vagy aligha.

Mindezek tudatában talán már az olvasók is jobban értik, miért fordulhat az elő, hogy a bűntársak lényegesen eltérő büntetést kapnak. Hiszen nincs két egyforma ember, mégha maga az eset egy és ugyanaz is. S még annyit a bíróság dolga, mérlegelés joga, hogy a büntetés kiszabásakor milyen körülményeket értékel, milyen súllyal?

Dr. L. Gy.

REFLEKTOR

A Fővárosi Bv. Intézetben befejeződött a Vöröskereszt-szervezettel közösen rendezett elősegélynyújtó tanfolyam, amely különösen a munkahelyeken előforduló sérülések gyors, szakszerű ellátásánál lehet eredményes.

★

Még egy egészségüggyel kapcsolatos hír. A nyári kánikula ellenére intézeteinkben eddig fertőző megbetegedés nem történt. A higiéniai előírásokat mindenütt és mindenki megtartja. Ennek ellenére a hozzátartozók a csomagokban gyakran küldenek romlandó élelmiszert, amelyet természetesen a fogvatartottak nem fogyaszthatnak el. Kérjük, közöljék hozzátartozóikkal, ilyen élelmiszereket ne küldjenek, mert ez ráadásul felesleges anyagi kiadás.

★

Hasznos tudnivaló: a legtöbb nagyvállalatnál jogsegélyszolgálat működik, ahol a dolgozók problémáikra díjmentesen jogorvoslást, segítséget és képviseletet kapnak. A szabadulók is élhetnek a lehetőségekkel.

★

Baracskáról a Székesfehérvári Könnyűfémműbe kijáró dolgozó elítéltek kérdezik: szabadulásuk után munkavállalóként alkalmazza-e őket a gyár? A válasz Igen!

★

Idén lesz százéves a Sopronkőhidai Fegyház. A centenárium alkalmából a városban kiállítás nyílik az intézet múltjáról, jelenéről.

— Zimm —

Üzenet a jövőről

Tizenöt hónapja vagyok itt benn, azóta töltöm az ítéletem — és azóta tépelődöm. Mások megnyugszanak valamennyire, ha véget ér a tárgyalásokkal együtt járó felkészültség — én erre képtelen vagyok. Talán, ha leírom gondjaimat, ha megosztom másokkal; kevesebb marad bennem és képes leszek abbahagyni a hiábavaló önmarcangolást.

Rablást követtem el egy élelmiszerüzletben. A pénztárosnőre zsebkést tartva, a pénztárgépből kikaptam a benne levő pénzt, kis híján harmincezer forintot. Megpróbáltam a zsákmányommal elszaladni —, ám hamar elfogtak a járókelők. Három év szabadságvesztést kaptam — a bírónő meglehetősen humánus ítéletet hozott.

A bűncselekményen kívül valami mást is önmagamról; nős vagyok, két gyerek apja. A nagyobbik három esztendős, a kisebbik másfél. A munkámat szerettem, illetve — innen, a távolból — szeretem ma is; képzettségemnek megfelelő helyen dolgoztam egy nagy vegyianyag- és gyógyszergyárban. Arra, hogy mennyire becsültek meg, mennyire voltak velem megelégedve, legyen elegendő jellemzésül annyi, hogy néhány nappal később tartották meg azt a vgm (vállalati gazdasági munkaközösség)-gyűlést, amelyen engem is felvettek volna a tagok közé. Tízezer forint fölé emelkedhetett volna a havi keresetem —, hogy ez mit jelent egy családapának, azt nem kell bővebben részleteznem.

Azon a bizonyos napon, amikor „meglátogattam" a közértet, névnapi ünnepség volt a gyárban. Én már jó előre készültem rá olyanformán, hogy — a feleségemmel megbeszélve — vettem magamhoz pénzt, arra gondolva: nekem, mint ünnepeltnek is illik meghívni egy-egy pohár italra a kollégákat. Amikor beléptem abba az üzletbe, még volt a zsebemben ezerötszáz forint.

Joggal kérdezheti meg bárki, aki eddig elolvasta a cikket: miért követtem el a rablást?

Ez az, amin állandóan töprengek, és amire nem találom a feleletet. Igaz, volt már bennem ital —, de ez még nem elegendő indok arra, amit tettem. Különben is; ha valaki képes egy késsel fenyegetőzni, a pénzt kimarkolni és menekülni, tehát céltudatos cselekvések sorozatát végrehajtani, az nem lehet olyan rettenetesen berúgva.

Számtalanszor végigpergettem magamban az akkor történteket — és minden alkalommal csodálkozva, kívülállóként figyelem az akkori önmagamat; ki lehetett az az őrült, aki ilyen ostobaságot csinál?

★

Az a legkevesebb, hogy a magam életéből elvettem három évet — megérdemlem. Az én büntetésem azonban másokat is sújt...

A feleségem addig, amíg normálisnak tekinthető ember voltam, gyermekgondozási segélyen volt —, most visszament dolgozni, hogy valamennyit pótoljon a kiesett jövedelemből. Kevesebbet tud a gyerekekkel foglalkozni, nemcsak az idő hiánya miatt, hanem amiatt is, mert nyilvánvalóan fáradtabb lesz. Látszólagosan apróságnak tűnik az ilyesmi — pedig nem az... A gyerekek meglehetősen érzékenyen és értetlenül reagálnak arra, ha megváltozik körülöttük az élet —, mint ebben az esetben is. Volt az anyuka, volt az apuka — mind a kettővel lehetett játszani, mind a kettőhöz oda lehetett bújni, mind a kettő ott volt a fürdetésnél este, mind a kettő elmondott egy-egy mesét... és akkor egyszer csak marad a két vidám, barátságos, jókedvű szülőből *egy* agyonhajszolt, kisírt szemű, időnként ideges anyuka.

Néha az az érzésem; három évre ők is börtönben vannak. Egy másfajta, számukra rossz életforma börtönében. Ráadásul én megérdemelten vagyok a saját börtönömben — ők viszont teljességgel ártatlanul az övékben.

Nem tudom, képes leszek-e mindezt valamikor elfelejteni...

Czifra Sándor,
Budapesti Fegyház és Börtön

★

Bármilyen furcsának tűnik is a megfogalmazás, de jóleső érzéssel olvastam e keserű sorokat. S ezt az érzést az váltotta ki bennem, hogy a levélíró jól érzékelhetően tisztában van cselekedete összes következményével, átérzi a helyzet összes nehézségét.

Néhány nappal ezelőtt Tökölön voltam kinn egy riportúton. A fiatalkorúakkal beszélgetve, bűncselekményeik s azok indítéka felől érdeklődve gyakran kaptam közömbös, szinte unatkozó válaszokat. Haragudott valakire például az egyik fiú — benzinespalackkal felgyújtotta a házát. A másiknak tetszett egy lány, aki nem akart kötélnek állni —, megerőszakolta a barátjával együtt. A harmadik különféle, vagyon elleni bűncselekményeket követett el — nem is emlékezett pontosan, vajon hány betörés miatt tölti a büntetését.

Amikor volt egy csöppnyi szünet, a jegyzetfüzetemet lapozgatva felidéztem magamban a nem sokkal azelőtt hallottakat. Közös volt valamennyiükben, hogy szinte természetes dologként, magától értetődő módozatként beszéltek arról, amit tettek. Mintha a nézeteltérés leginkább elterjedt, az emberek között legjobban elfogadott módja lenne a benzinespalackokkal való hajigálás, a gyújtogatás; mintha a kapcsolatteremtés leggyakoribb formája az erőszak lenne; mintha pénzt általában úgy szeretnének az emberek, hogy betörnek valahová... A bűncselekmény súlya, az önmagukért, esetleg környezetükért érzett felelősség, a tettükkel a mások életébe történt durva beavatkozás másokra való hatása — ilyesmiről, azt hiszem — sajnos —, hiába is faggattam volna őket. Értetlenül néztek volna rám, s bizonyára nem tudtak volna mit felelni.

Felelt viszont a maga módján, a maga példájával egy másik büntetés-végrehajtási intézetből Czifra Sándor, aki — remélem, kezéhez jutnak ezek a sorok — önnön tépelődésében hordozza későbbi megnyugvását. Hiszen ember maradt — nemcsak rossz, hanem, mint levele is bizonyítja; jó tulajdonságokkal is...

H. A.

Menekülés a semmibe

Az alább következő esettanulmányok szomorú apropója a bennük szereplők öngyilkos halála. A végletesen értelmetlen önpusztítás, amely fikarcnyi esélyt sem ad az életnek, a reménynek, s pillanatnyi lehetőséget sem lát (ott) az újrakezdésre. Az elkeseredés, amely a nincs továbbra szavazott.

Az öngyilkosság valamiképp mindig az embert, az emberi lét célszerűségét kérdőjelezi meg. A három történet közös kulcsszava lehetne a kilátástalanság — mint a semmibe való menekülés oka —, hiszen az önmaguk ellen vétkezők mindannyian ebből az állapotból igyekeztek szabadulni. Kár lenne eltagadni, hogy bizonyos élethelyzetekben (és sokaknak sajnálatosan ilyen a szabadulás utáni újrakezdés) nehezebb talpra állni, állva maradni, megtalálni az életbe visszavezető kapaszkodókat. Kivált akkor, ha a remélt és vágyott „kezek" segítség helyett — gyakran önkéntelenül is — inkább taszítanak rajtuk, ha a magányból sóvárgott arcok elfordulnak tőlük. A harcot (a csalódások elviselésére, feloldására, az újrakezdésre) mégis vállalni kell, legyenek bármennyire kemények körülöttünk az élet ama bizonyos farkastörvényei. Hogy miért? Talán, mert az ember nem csupán életével, de halálával is elszámolni tartozik. Gyermekeinek, akiknek apja volt, barátainak, akiknek lelkiismeretét (ha tényleg barátok voltak) nem hagyja nyugodni a menekülés ilyen borzalma, s mindazoknak akik szerették és a jövőben szerették volna szeretni...

★

M. S. civilben szobafestő és mázoló. Nagyfán töltött jó néhány hónapot. Amíg ő távol volt, hogy igyekezzék megszabadulni a családja és a maga életét megkeserítő átkos szenvedélyétől, felesége férfiakkal ismerkedett, s barátnőit „beavatva" valóságos örömtanyává változtatta lakásukat.

M. S. erről csak hazatérése után szerzett tudomást, amikor is a gyámhatóságra hivatták, s közölték vele, hogy három kisfia súlyosan veszélyeztetett helyzetbe került az anya erkölcstelen életmódja miatt, s ha sürgősen nem változtatnak ezen az állapoton, a gyerekeket állami gondozásba veszik. A kétségbeesett apa igyekezett hatni feleségére, könyörgött, hogy ő mindent hajlandó megbocsátani, borításnak fátylat a múltra, s ha rá már nem is, legalább a fiúkra legyen tekintettel.

Az apa anyagi helyzetükre hivatkozva a gyerekek felruházására segélyt kért a tanácstól, s fogadkozott, hogy velük nem lesz többé gondja a gyámügynek. A harmónia azonban nem tartott sokáig. A bejáratos férfivendégek továbbra is egymásnak adták a kilincset. M. S. ismét az italhoz menekült, és az asszony barátnőjével próbált vigasztalódni. De az esték búfelejtő mámorából szörnyű volt az ébredés. Látni a züllés lehangoló maradványait, az elhanyagolt, koszos gyerekeket, akiknek ilyenkor még zsíros kenyér sem jutott. És mindennél inkább érezni a gyerekszemek fásult fájdalmát, vádló szomorúságát.

M. S.-t néhány nappal a dicstelen békülés után legkisebb fia találta meg a WC-ben felakasztva. Alig egy hét múlva a három gyerek állami gondozásba került, az „anya" pedig gyászát gyorsan feledve egyik fiatal hódolójához ment újra férjhez. Hiába, az élet ennyire közönséges, s csak ritkán ismeri a happy endet.

★

A második történet szerencsétlen sorsú „hőse" szenvedélyes játékos volt, aki egy pont után képtelenné vált megálljt parancsolni magának. **P. F.-nek** (immáron nemcsak jelképesen) a játékautomaták okozták a vesztét. Bűntársával a „félkarú rablók" kifosztására specializálták magukat; nem is akármilyen haszonnal. Büntetése alatt a csendes, intelligens, szívbeteg fiatalember a közösség lelkiismeretes, megbízható tagjának bizonyult; magatartásával rászolgált a kedvezményre. Úgy tetszett, hogy a botlás ellenére révbe ér az élete. Szigetszentmiklóson, a Csepel Autógyárban helyezkedett el, kapott munkásszállót. Családjáról ritkán beszélt, talán mert szégyellte, hogy asszonya nem tudta (akarta) megvárni, s már az előzetes letartóztatás ideje alatt beadta a bontókeresetet. Szerencsés természetű, aki lelki gondját-baját meg tudja osztani mással. P. F.-nek ez nem adatott meg. Ő csak gyötrődött és szorongott, mert a fizetési felszólítások egyre csak érkeztek, s ismerőseinek is több mint százezer forinttal tartozott. Áprilisban még felkereste a bírónőt, aki ügyükben ítélkezett, hogy tőle kérjen tanácsot, miként lehetne halasztást kérni. Aztán eltűnt, hogy úgymond „pénzt csináljon". Május elején felesége lakásán (amelyhez már szintén nem volt köze) felakasztotta magát. Két gyermek ismét apa nélkül maradt. Adósságai betemették, s nem akadt senki, aki kiutat mutathatott volna.

★

K. A., a sofőr (kivételesen) teljesen józan volt, amikor a vasúti sorompó alatt átbújt és a sínen várta be a Budapest felől érkező személyvonatot. A kocsikísérő halálra váltan nézte végig az iszonyatos önkivégzést.

Szabadulása után helyezkedett el a Zöldért-kirendeltségnél. Szerette ezt a munkahelyet, mert itt senki nem kérdezte tőle, honnan jött, és miért ragaszkodik konok makacssággal ahhoz, hogy állandó éjszakás legyen. A diszpécser, aki maga is nagy piás volt, nem sokat törődött azzal, hogy az éjszakai terítősofőrök milyen állapotban kezdik a műszakot. Így aztán gyakran ittasan állt munkába, s amíg rakodója megpakolta az öttonnás IFÁT, ő a kormányre dőlve aludt. Egyedül rakodója látta rajta, hogy emészti magát, de a zárkózott K. A.-t egyszerűen nem merte faggatni. Az éjszakákat néma robotként hajtotta végig, csak a legszükségesebb szavak hangzottak el köztük. Hónapokig dolgoztak együtt, de semmit sem tudtak egymásról.

Pártfogója értetlenül állt K. A. utolsó „ügye" előtt. A sofőr őt sem avatta be az életébe, csak utólag rekonstruálhatta a történteket, e végső, kétségbeesett döntés eredőit.

Már a börtönben gyötörte K. A.-t a féltékenység, s ahelyett, hogy a hazatérést követően ez megszűnt volna, inkább még fokozódott. A falubéli ivócimborák sutyorgásai, kétértelmű célzásai azokról az időkről, amikor ő távol volt, tovább öntözték K. lelkében a gyanú mérges virágát. A báránytürelmű sofőr hazaérkezve őrjöngve tört és zúzott, ütötte, rugdalta az asszonyt, akinek még arra sem hagyott lehetőséget, hogy a vádakkal szemben védekezhessen. Felesége a sokadik eset után összeszedte a gyerekeket és visszaköltözött az édesanyjához. K. A.-t annyira elkeserítette, hogy naponta öntudatlan részegre itta magát. A falubeliek gyakran az árokból szedték össze és vitték haza a család nélkül maradt házba.

A pártfogó, kemény arcú, sokat megélt, nyugdíj előtt álló férfiember, még ma is elérzékenyül, amikor szóba kerül pártfogoltja sorsa. *„Higgye el, rengeteget töprengtem már, mit kellett volna tennem, egyáltalában, hogy tehettem volna-e valamit. De hát, sajnos az az igazság, hogy amint itt, az ajtón kilépnek, szem elől veszítjük őket, akikért pedig felelősséggel tartozunk. Meg aztán segíteni csak annak lehet, aki maga is akarja a segítséget..."*

T. J.

Csak udvariasan!

Bármerre jár is az ember, mindenütt tapasztalhatja: egyre kevésbé figyelünk egymásra. Felszáll a villamosra, buszra egy terhes kismama? Arra gondolnak a körülötte ülők: szegény, milyen rossz lehet neki ekkora pocakkal állni. Tanácstalanul toporog az útkereszteződésben egy fehér botos férfi? Szánakozó pillantásokat vetnek rá, akik elsietnek mellette. Összeütközik két ember egy üzlet szűk bejáratánál? Nem előreengedni szándékoznak a másikat, hanem félrelökni.

Szerencsére, azért jó példákkal is találkozhatunk. Két középkorú férfira lettem figyelmes reggel, amint állnak egy ajtó előtt, és távolabbról is jól kivehető mozdulatokkal udvariaskodnak: Tessék, csak ön után! Csupa kedvesség, önzetlenség volt a két ember, a világért sem akartak volna a másik elé tolakodni, megelőzni, félretaszítani. Az ajtón lassan már kopni kezdett a festék, annyit mutogattak rá: „csak ön után".

Szerettem volna megkérdezni őket: vajon mi a foglalkozásuk, milyen iskolát végeztek, hol sajátították el az udvarias viselkedés eme tökéletes fokát, szerettem volna megtudni, milyen emberek lehetnek.

Az élet azonban sokszor a legjobb témákat is elviszi az újságíró orra elől. A két férfihez ugyanis odalépett egy harmadik, de ő már egyenruhában. Udvarias, mégis erélyes mozdulattal mutatott az ajtóra, s az egyik férfi könyökét megfogva, elindította befelé.

Egy lépés — és bent voltak a Markóban, a nagy kapu után nyíló kis befogadó helyiségben, kezükben gyűrögetve a „behívót".

— H —

SZABÁSZAT

Mintha szakemberek lennének

Sátoraljaújhelyen a szabászatban úgy dolgoznak az emberek, mintha szakember lenne valamennyi, holott csak betanított munkások. De tudnak és akarnak is dolgozni. Olyan villámgyors mozdulatokkal végzik munkájukat, hogy a laikus látogató számára követhetetlen. Ottjártunkkor az A műszak dolgozott, 18-an tevékenykedtek. *Lukács István* elmondta, hogy nagyon összeszokott gárdájuk van, műszakonként leszabnak 500—600 garnitúrára való anyagot, most 140-es garnitúrát szabnak, ezért kevesebb a mennyiség, mint máskor, mert nekik a fő profiljuk a kisebb, a 90-es garnitúra, amelyből 800—900 garnitúrát képesek leszabni. A másik műszak pedig a 140-esben jeleskedik...

De mint az előzőekből kiderül, akkor sem engednek a munka tempójából, ha épp nem a fő profil a munka. Ez is azt bizonyítja, hogy ez a gárda tisztában van lehetőségeivel, s azt ki is használja. Arra törekszenek, hogy a munkaidő minden percét kihasználják, s így meglegyen a havi rendes fizetésük, ami 2000—2500 forintnyi összeg tisztán.

Most különösképpen hajtanak, hiszen az első negyedév nem sikerült valami fényesen, sokat álltak anyaghiány miatt, s így a keresetük is alaposan megcsappant. Pedig komolyan számolnak a havi 2000 forintos fizetéssel, hiszen megszokták, természetesnek veszik, hogy naponta vásárolhatnak, igényeik — például a választékbővítésre is kiterjednek. Főleg akkor, ha nincsenek elragadtatva a napi menütől. De kell a pénz a cigarettára is, hiszen van olyan ember, aki elszív naponta egy, sőt két doboz cigarettát is, s ez a szenvedély itt is pénzbe kerül. Főleg azok számíthatnak csak magukra, akik valamilyen okból nem kapnak csomagot, s benne kartonszámra cigarettát.

A. J.

Lukács István és társai a 140-es garnitúrából műszakonként 500—600 darabot készítenek.

A szabászatban minden munkatárs összehangolt munkát végez

Fordított élet (7.)

Kijutottak a lármás, forgalmas utcára. Zoltán a buszmegállóhoz kísérte a lányt. Elbúcsúztak. Vera szembefordult a fiúval. Hozzátapadt. Meleg hangon mondta.

— Örülök neked.

Szája most is cserepes volt és forró.

Zoltán nézte a távolodó buszt. Vera alakja eltűnt a tömegben. Ha jól számolja, fél napja ismeri a lányt. Ez hosszú és mégis rövid idő. Egy percet nem unatkozott mellette. Annyi minden történt velünk, mint máskor egy hét alatt. A fagy és fáradtság újabb rohamot indított ellene. Nagyon fázott. Nemcsak a hideg, hanem a fáradtság és kialvatlanság is teszi, hogy majdnem megfagy. Nem érdekelte a költség, fogott egy taxit. Előbb a moziba, utána haza, Rákospalotára vitette magát. Alig tudta összekaparni zsebéből a fuvardíjat. Ez az éjszaka jó félhavi fizetésébe került.

A lakásban csend fogadta. Szobájában türelmetlenül lehányta magáról ruháit. Szokás szerint nem volt meleg víz. A langyos vízben megfürdött. Kiáztatta a fagyot és a fáradtságot izmaiból. Félig vizesen magára kapta a pizsamát, belevetette magát az ágyba. Azt hitte, a paradicsomba került. Hanyatt feküdt, élvezettel magára húzta a paplant. Eligazította rajta a vastag plédet. Alig látszott ki az arca. Kellemes bódultság fogta el, újra átélte, felidézte az elmúlt éjszakán történteket. Benne vibrált az érzés, hogy szerelmes lett. Fülig beleesett a lányba. Klárit, aki még megvolt, azonnal elfelejtette. Klári józan barátság, Vera szenvedély. A lányban minden tetszett. Alakja, hangja és mozgása külön-külön izgatta. Alig leplezett szenvedélyességet, parázsló érzékiséget fedezett fel benne. Szerette volna a karjaiba szorítani. Ideképzelte maga mellé az ágyba. Addig játszott a gondolatokkal, amíg rátelepedett az álom. Vera ködből szőtt képe lebegett előtte álmában. Majdnem tíz órát aludt egyhuzamban. Késő este ébredt fel. A szobában égett a villany. Erzsi, a húga, szöszmötölt a szekrényben.

— Hány óra van, hugi?

— Negyed tíz, te hétalvó. Este van, ha nem tudnád. Kilenc óra tizenöt perc, ha így jobban tetszik.

— Elkések.

— Ilyenkor? Félrebeszélsz.

— Felkelek — mondta Zoltán, de nem volt ereje kibújni az ágyból.

— Hol jártál az éjjel?

— Semmi közöd hozzá. El kell mennem.

— Ilyenkor? Te nem vagy normális.

— Találkám van.

— Éjszakai randi?

— Képzeld el, ha van hozzá fantáziád.

Zoltán fölkapta a papucsát, hozzávágta.

— Ronda disznó. Ez fájt.

— Azt akartam, hogy fájjon.

— Hogy hívják?

— Jáger Vera.

— Nem hallottam ezt a nevet.

— Tűnj már el! Inkább készíts nekem valami harapnivalót. Farkaséhes vagyok.

— Nem vagyok a cseléded. Csinálj magadnak, ha enni akarsz!

Civakodtak még pár percig. Zoltán kizavarta a lányt a szobából. Kimászott az ágyból. Teát főzött, harapott hozzá valamit. Nem húzhatta tovább az időt. Ha éjfél előtt oda akart érni, készülődni kellett. Alaposan lefürdött. Már nem lepődött meg, hogy langyos a víz. Megborotválkozott. Másodszor is végighúzta a pengét az állán, kézfejével dörzsölgette. A szekrényből kikereste a másik jó ruháját. Kotyogón főzött magának egy nagy adag kávét. Tizenegy után elkészült. Kinézett az udvarra. Összerázkódott, amikor végigvágott rajta a tízfokos fagy. Nem emlékezett ekkora hidegre az utolsó esztendőkben. Visszament a szobába, hosszú ujjú trikót húzott az inge alá.

Most, hogy pár órára kiszabadult Vera hatása alól, hideg fejjel átgondolt mindent. Alapjában véve józan, kiegyensúlyozott embernek ismerte magát, fogékony volt minden új hatásra. Eddig ura tudott maradni érzéseinek, sikerült megőriznie érzelmi függetlenségét. A nőket kedvelte, de nem tulajdonított túlzott fontosságot nekik. A szerelemnek pontosan megfelelő helyet biztosított az életében. A nősüléssel nem sietett, eddig nem talált olyat, akivel le tudta volna élni az életét. A fizetéséből úgy-ahogy megélt, de abból félretenni, gyűjteni nem tudott. Volt pár ezer forint megtakarított pénze, de azzal sokat nem kezdhetne. Néhány — tegnapihoz hasonló — kiruccanás hamar fölemésztené. Vera tetszett, szerelmes lett belé. Őrült, hogy nemsokára viszontlátja. Meghallgathatja fellépését. Negyed tizenkettőkor csukta be maga után az ajtót. A csontig ható fagy majdnem visszavetette. Sietett, hogy fölmelegedjen. A villamosig csak néhány, elkésett járókelővel találkozott. Pontosan öt percet várt a tizenegyesre. Másodmagával felszállt az első kocsiba. Az ablakokra vastag jégvirágok fagytak. Nem látott ki az utcákra. Ez nem

„Ma már érettebb vagyok"

(Monológ)

Amikor megérkeztem Martonvásárra, először az lepett meg, hogy koedukált intézmény, s mint kiderült, ez is okozta a legtöbb gondot. Akkor még a szigoritott javító-nevelő munkások nem dolgoztak Dorogon, Újpesten, így nagyon sok volt a szabadidő. Alig volt ott őr, s a kerítés is inkább csak jelképes. Először levelezéssel indult, később személyesen is átugrottunk a lányokhoz. Sok fiú, kevés lány, s kezdődtek a tiltott nemi kapcsolatok. Kezdetben azonban nem lett belőle probléma, ezért egyre inkább vérszemet kaptunk. Ha nem a lányoknál voltunk, kimentünk a faluba, ki szabályosan, ki a kerítésen át és a kocsmában elköltöttük a csekélyke bérünket.

Szóval, volt sok fegyelmim, elismerem, de amikor végre Dorogra kerültem, ott nem volt probléma velem. Szállón laktunk, lejártunk dolgozni a bányába, még vezető is voltam. Persze, sok mindent láttam. Sokaknak le kellett győzni a félelmet, ezért már műszak előtt beittak, de nemegyszer a civilektől is kaptunk italt. A baj itt is a szabadidővel volt. Eljártunk szórakozni, diszkózni, de a civil fiatalok nem vették jónéven, hogy a lányok velünk is barátkoztak, némelyiknek kifejezetten izgalmas volt, hogy mi félig elítéltek — félig szabadok vagyunk. Ebből származtak a szóváltások, majd a verekedések, s bizony én úgy kerültem vissza Martonvásárra, hogy az egyik fiatal bányász kijelentette: ő addig nem megy le dolgozni, amíg én el nem tűnök. Dorogon is, Martonvásáron is érzékeltük, hogy az emberek nem értik, nem fogadják el ezt az újfajta „félszabad" börtönt, azt, hogy eltávot kaphatunk.

Martonvásáron persze megint unatkoztam, szórakozási lehetőség nemigen volt, a szervezett programok hiányoztak. Itt is alakult valami öntevékenységhez hasonló — bizonyos funkcióra engem is felkértek, de nem vállaltam, hiszen én tiltsam azt, amit magam is megteszek? —, de hát az nagyon kezdetleges volt és a a vezetők — az elítélt vezetők —, hogy úgy mondjam, bort ittak, vizet prédikáltak. No, persze, később le is buktak. Megint mindennapos volt a csoportos kimaradás, benti és kinti lányokkal a szórakozás. Akkor telt be a pohár, amikor néhány napig nem jöttem vissza, mert meglátogattam Újpesten az egyik nőismerősömet, akivel ugyancsak Martonvásáron jöttem össze. Ezután kezdeményezték az átminősítésemet, szeptemberben szabadulok.

S ha hiszi, ha nem, most sokkal nyugodtabb vagyok, s ezalatt a másfél év alatt érettebb lettem, érettebb vagyok. Beszélgettem a parancsnok úrral a történtekről. Azt mondta, az embernek fegyelmeznie kell magát. Én ezt elismerem, de nem lennénk itt, ha olyan típusú emberek lennénk, akik a kísértéseknek ellent tudnak állni. Itt, a bv. intézetben minden világos, tudom, mit lehet, mit nem, itt nincs kísértés a piára, a kimenőre, a lányokra. Tudom, mit várnak tőlem, miért mi jár?

Persze, tudom azt is, nem törvényszerű, hogy az embert kmk-ért elítéljék. Nekem a tönkrement házasságom után csúszott félre az életem, ittam, züllöttem, nehezen viseltem a magányt. Aztán züllés közben elvesztek az irataim is és ezért sem tudtam ismételten elhelyezkedni.

De én tulajdonképpen a martonvásári kezdetről akartam beszélni, — azóta ott már sok minden megváltozott —, azt szerettem volna elmondani, hogy miért lettem átminősítve. Szerintem — és ezt sok hasonlóan járt ember is megerősítheti — az érintett elítéltekkel jobban meg kellene értetni helyzetük különlegességét, hogy itt egy teljesen új büntetési forma keletkezett. S ez a velük kapcsolatba kerülő civilekre is vonatkozik...

Lejegyezte: — f —

Az öntevékenység titka

Feladat és érdekeltség

Az intézetekben működő öntevékeny szervezetek közül a baracskai mindig is megérdemelte a megkülönböztetett figyelmet. A kívülálló, ám rendszeresen odalátogató embernek az a benyomása: itt mindig történik valami, egyre csiszolódik a szervezeti forma, és egyre tartalmasabb leşz a belső élet. Természetesen egy ideig az önkormányzati jelleg, az ebből adódó különleges tennivalók kerültek előtérbe, de egy ideje már a tartalom, a szó szerint vett öntevékenység elmélyítése a fő fejlődési irány. S annak, aki ismeri ezen intézmény működési elveit — az öntevékeny szervezetekét —, öröm tapasztalni, miként valósulnak meg a gyakorlatban. Hamarjában nem jut eszembe jobb hasonlat, mint az: Baracskán megérett, beérett a gyümölcs. Mert hiába cserélődnek gyorsan az elítéltek, az előzőek mindig továbbadták jelképesen a stafétabotot, így a fejlődés egyenes vonalú, töretlen.

Az öntevékeny szervezet vezetője

Ennyi lelkendezés hadd engedtek meg, már csak azért is, mert az öröm távlatos. Megfigyelhető ugyanis, hogy a többi intézetben is oldódott az öntevékenységgel kapcsolatos óvatosság, és a helyi sajátosságok figyelembevételével egyre inkább kiteljesedik az intézmény. S ez is nagy dolog, hiszen nem egy helyen alaposan meg kell harcolni az elítéltek ellenállásával, értetlenségével.

Mi az ellenszer?

Napjaink ilyen természetű gondjai közül szinte mindenütt első helyen szereplő kulcsszó a passzivitás! Vagyis a szervezethez tartozók elfogadják, hogy társaik is irányítsák, vezessék őket — ez sem kevés, bár nem elég —, de az egyes embernek, a szürke tagnak ezenkívül nem sokkal többet nyújt, kezdeményezni, dönteni, feladatot önállóan ellátni — nos, mindez nincs kedvére, vagy ha úgy tetszik, nem hiányzik neki. Egy szűk, választott és kinevezett tisztségviselői kör lelkiismeretes munkája tartja össze a szervezetet, de nincs rá eszközük vagy lehetőségük, hogy a passzív többséget kimozdítsák a szunyókálásból. Hogy ebben a merev struktúra, a túlzottan központosított hatáskörök, no és az érdekeltség hiánya is közrejátszhat, azt a következőkben igyekszem majd bizonyítani.

Szóval a passzivitás az a kór, amely sorvasztani igyekszik az öntevékeny szervezeteket. S ha ezt tudjuk — márpedig tudjuk —, akkor van ellenszere is. A kérdés csak az: mi?

★

Erről és még sok mindenről beszélgettünk a baracskai önkormányzat vezetőjével, *Fuchs Jánossal.* Néhány hónap múlva szabadul kedvezménnyel, kétéves büntetéséből. Felfelé ívelő, szép hivatást tört ketté a balesete, amikor is egy esős, hideg novemberi hajnalon halálra gázolt egy embert. Éppen a munkahelyére igyekezett, előző este későig dolgozott és iszogatott is, s a váratlan „behívó" ilyenformán rosszkor jött. Az enyhe italos állapot mellett az is ellene szólt, hogy nem a látási viszonyoknak megfelelően vezetett. Igaz, a balesetben közrejátszott az áldozat figyelmetlensége is.

Több mint egy esztendeje vezeti az öntevékeny szervezetet, de nemsokára utódot kell keresni, hiszen három hónap múlva szabadul. Így hát kellő ideje volt a helyzet áttekintésére, tapasztalatai ezért gyakorlatiak.

Hangsúlyozom, beszélgettünk, sőt némelykor vitatkoztunk is, így hát néhány megállapítását összefoglalva adom közre, nem rejtve véka alá a saját véleményemet sem.

Érdekes, s talán sokunknak elgondolkoztató, hogy tanult ember lévén sem tudott szinte semmit a honi börtönviszonyokról. *„Valahogy úgy képzeltem, hogy két évre bezárnak egy cellába, ahova naponta háromszor beadják az ételt. Csak abban reménykedtem, hogy esetleg valamit mégis dolgozhatok, ha szerencsém van."* Így aztán érthető, hogy a baracskai viszonyok minden várakozását felülmúlták. Előbb pénzügyi írnok lett, majd megválasztották a szervezet vezetőjének.

Hát persze, ez azért egészen más, mint a többi bv. intézet. Itt nincsenek bűnözők. Csak „gondatlanok" — mondhatnánk. Ezt egyből cáfolja: — *A gondot itt az a hetven százalék okozza, azok az elítéltek, akik kisebb, jelentéktelen ügyekért kaptak néhány hónapot. Kevesebb a probléma azokkal, akiket átminősítettek, bárha a bűncselekményük súlyosabb. S itt vannak a Jehova tanúi, ők fegyelmezettek, de ugyanakkor meglehetősen passzívak. S általában bajunk lehet mindazokkal, akiknek nincs kedvezményük, mert nekik nincs veszteniválójuk. A legtöbb súrlódás nálunk a zárkákban van, amire nagyon oda kell figyelni, hiszen ha csirájában nem fojtjuk el, a szóváltásból tettlegesség, majd súlyos verekedés lehet. Aztán itt vannak a munkamegtagadók, akik csak azt mondják: nem megyek, nincs kedvem dolgozni. Amikor aztán visszajönnek a magánelzárásból, mindjárt meghunyászkodnak, legalábbis egy ideig.*

Tehát itt is igaz, mint a többi intézetben, hogy ahol sok ember van együtt, ott elkerülhetetlen a fegyelmezetlenség. De hát ez lenne a jellemző? Aligha, hiszen a „kék jelvényes" mozgalom keretében havonta sok százan kapnak különböző jutalmat. Mint ismeretes, ennek három fokozata van: a viselkedés, a munkavégzés, az önkéntes munka stb. függvényében egyre komolyabb jutalmat kaphat, aki teljesíti a feltételeket. S itt álljunk meg, miként a körletek folyosóin, ahol jól olvasható táblákon láthatja — fejébe vésheti — mindenki, hogy milyen jutalomért mit kell teljesítenie. Bizony, még a soron kívüli csomagért is sok-sok óra önkéntes munkát kell vállalni, az egyéb kitételekről most nem is beszélve. Hogy milyen munkákat lehet teljesíteni? Hát éppen ez a lényeg: hol meghirdetettet, hol meg önként, magától kitaláltat. Fuchs János egy harmadik lehetőséget is elmond: — *Mondjuk, a salaksimító hengert akarjuk megcsinálni. Szólok X-nek, hogy tervezze meg a csapágyat, Z-nek, hogy készítse el, Y-nak, hogy szerelje be és így tovább. Erről mindjárt eszembe jut egy kép: valaki akváriumot tisztít a folyosón, az apró kis halaknak kell a jó víz, a levegő. Ezt is kitalálta és megcsinálta valaki, azaz támadt egy ötlete, és azt megvalósította, s máris van akvárium. Valahogy pezseg itt az élet, akárhova megyünk, a sportpályára, a kondicionálóteremben vagy éppen a barkácsműhelybe, mindenütt vannak emberek, miként a pingpongasztal sem árválkodik, játékosok nélkül.*

Igen, megvan az első ellenszer a passzivitásra: az érdekeltség! Mert minek nyüzsögjön az, csak úgy öntudatból, aki a piramis alján van. Azért, hogy a szintfelelőst megdicsérjék? Itt a képlet világos: a követelmények egyéniek és mérhetőek, sőt, az értük kapható dicséret, jutalom is egyértelmű. Nem függ senkinek sem a szubjektivitásától. S az már nem is meglepő, sőt logikus, hogy lehetőség szerint a jutalmak közül azt kapja az illető, amit ő is szeretn

Nézem a szervezeti sémát, és újdonság tűnik fel: *a zárkatanács.* Mint kiderül, nem új, de figyelemre méltó. Minden zárkában van, ugye, zárkafelelős, ezenkívül tisztasági, sport- és kultúrfelelős. Például a zárkabeli sportfelelősnek az a dolga, hogy szervezzen zárkák közötti találkozókat, fociban, asztali iszben és másban. No és a zárkatanács? Ez meghatározott időközönként beszélgetést jelent a zárkatársak között, ahol a gondjaikat, bajaikat hivatalosan is előadják. S ezek kerülnek megszűrve tovább a szintfelelősökhöz, majd az épületgyűlésre, legvégén pedig a közgyűlésre.

Önálló feladatok

Elkezdünk számolni és megint kiderül valami: a szervezethez tartozóknak közel egyharmada valamilyen funkciót, feladatot kapott, némelyek egészen kicsikét. De, és ez a lényeg, sok embernek van önálló feladata, s ezért úgy érzi, szükség van rá. Vagyis része a szervezetnek, s nem passzív elviselője. Ez a második recept a passzivitás letörésére.

S van egy harmadik is: az itteni elítélt vezetők hisznek abban, amit csinálnak. Feladatnak fogják fel, s nem kiváltságnak, hogy a társaikat irányíthatják. Fuchs János más előjellel, de elmesélte: amikor a szabadidőparkot csinálták — még nincs is kész teljesen —, a délutánosokra jutott a munka dandárja, hiszen ők voltak benn délelőtt. Bizony ott kellett lenni közöttük, mert fáradtak, és senkit sem lehet agyonterhelni. S hogy földobta a társaságot, amikor vásárláskor ők soron kívül mehettek, mintegy gesztusként, a kitartásukért. Vagyis figyelni kell az emberekre, nem szabad őket ész nélkül terhelni, csak mindig kérni és ritkán adni vagy későn.

Ám mindennek az ellentétje is előfordul. Az öntevékeny szervezet vezetője hangsúlyozta: azok, akik ugyan megfelelően viselkednek, dolgoznak, de semmi többletre nem hajlandóak, éppen a többség érdekében nem számíthatnak meg nem érdemelt jutalomra. Bizony, megtörtént, hogy a vezetőség a rövid tartamú eltávozásra javasoltak közül „kihúzott" valakit, mert bár nem volt vele semmi különös baj, a passzív kisebbséghez tartozott, semmit sem vállalt. Némelyeken igyekeznek úgy segíteni, hogy felkínálnak nekik feladatot, s ha azt végrehajtja, részesülhet jutalomban. Természetesen itt is előfordulhatnak hibák, például a szintfelelősnél „jó az illető", így több pontot kap, mint amit kiérdemelt. Ezt igyekeznek kiszűrni, azzal, hogy mindenről tudnak, mindenkire figyelnek.

Hogy mindennek van-e nevelési szempontból haszna? Kell, hogy legyen. Gondoljunk csak arra: aki idebent kezdeményező, aki az érdekeltségi viszonyokat megszokja, annak kint is lesz ereje, önbizalma hasonlóra. S hát a szabad életnek is jellemzője, hogy a vállalatok megbecsülik a hajtós, nyüzsgő, egy kis túlmunkára mindig kész embereket.

★

Az érdekeltség és a feladat, a szervezethez tartozás érzése, a jól kiválasztott tisztségviselők, ezek együtt adhatják az igazi öntevékenység titkát, vagy még inkább mindenütt a fejlődés további irányát.

—f—

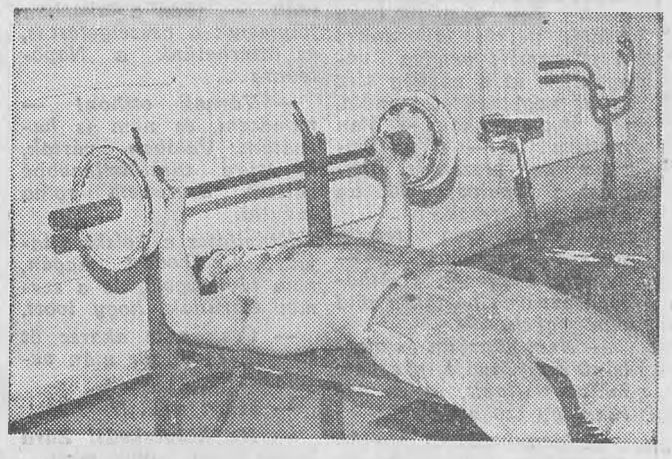

Ezt is ki kell érdemelni

zavarta, tudta, pontosan négy megállót kell megtennie. Amikor kiszállt, szerencséje volt, a tizenkettesre nem kellett várakoznia. Két megálló után elérkezett az Árpád útra. Két házzal odébb meglátta a szórakozóhely pislákoló neonját. Többször járt errefelé, de még egyszer sem tért be az étterembe. Nem volt kimondottan jó hírű ez a hely.

Az előtérben átfagyott portás fogadta.

— Az étterembe vagy a bárba tetszik menni?

— A bárba.

— Arra tessék, lefelé a lépcsőkön.

Lerakta a kabátját. A fogasokon mindössze pár felöltő lógott. Nem sok vendég lehetett. Mégis meglepődött, amikor odalent kongó üresség fogadta.

Az alacsony, kopott festésű pincehelyiségből hiányzott a belvárosi szórakozóhelyek eleganciája. Hideg volt idelent, áporodott sörszag ivódott be a falakba. Csak egyetlen asztalnál volt nagyobb társaság, öten ültek mellette. Itt-ott szétszórva néhány unatkozó alak ücsörgött. Az átható kocsmaszag fémjelezte a hely minőségét. A jobb oldalon széles cserépkályha támasztotta a falat. Vele szemben helyezkedett el alacsony dobogón a zongora és a dob. A zongorista valami édeskés dallamot játszott, mellette fanyar arcú, alacsony fiatal férfi verte a dobot.

A terem sápadt fényében azonnal meglátta a lányt. Vera mélyen kivágott fehérfekete ruhájában didergett, hátát a langyos cserépkályhának támasztotta. Vállára kötött kardigánt dobott, nyakánál összefogta kezével. Arcán kedvetlen fintor ült. Kipihentnek látszott. Szépségével és üde fiatalságával nem illett ebbe a kócerájba, a kapatos vendégek közé. Zoltán láttára földerült az arca. Mosolygott. Nem változtatott testtartásán. Csókra nyújtotta a száját.

— Ide üljünk le. Itt még érezni a kályha melegét. Hogy tetszik ez a hely?

— Hát, nem valami mutatós. Hogyan ütötted agyon az időt?

— Fáztam és mérgelődtem.

— Nem fűtenek?

— Nem viszik túlzásba a dolgot. Inkább a belső fűtésre alapoznak. Hozass valamit!

— Mit akarsz inni, Vera?

A fehér kabátos, züllött külsejű pincér ott támaszkodott az asztalnál.

— A szokásost iszom. Whiskyt. Azt hittem, megjegyezted.

Zoltán ránézett a pincérre. Vörös volt az arca, bal szemhéja rángatózott. Félig részegnek látszott.

— Egy whiskyt és kávét kérek.

— Értem.

— Symphoniát is hozzon — szólt utána a lány. — Te nem iszol?

— Nem. Nem szoktam mindennap inni. Van kifogásod ellene?

— Nincs. Túl sok szeszkazánt ismerek. Ha nem vagy iszákos, akkor tényleg rendes srác vagy. Megbízhatok benned. Micsoda hely! Ide se szerződnék állandóra. Pedig az az alak azt akarja.

— Miféle alak?

— Ott várakozik az ajtóban.

Zoltán nem fordította el a fejét, szeme sarkából a mutatott irányba nézett. A sötét öltönyös, szemüveges, ellenszenves arcú férfi alig lehetett több harmincévesnél. Megérezte, hogy ellenségesen nézegeti őket.

Zoltán elhúzta a száját. Mást várt. Verát elegáns környezetben tudta csak elképzelni. Ebben a lebujban sokat veszített nimbuszából. Mint énekesnőt kezdte lebecsülni, csak a vonzó nőt látta benne.

— Kutyahideg van — mondta Vera. Szájához emelte a poharat. Néhány hosszú kortyytyal magába öntötte a tiszta italt.

— Jó volt. Szinte érzem, hogyan melegszik föl belülről a testem.

Hátradőlt. A szemét behunyta. Várta, hogy az ital átjárja, élettel töltse meg a testét, földobja érzékeit. A szeme élénken csillogott. Arca rózsaszín árnyalatot öltött.

— Még egyet kérek, Zoltán. Életet kell pumpálnom magamba.

Bordács László
Vác

(Folytatjuk.)

Az „üzletember”

Egy nagy Polskiból szállt ki. Alig ismertem meg. Jól nyírt szakállt viselt, amely egészen elmásította az arcát. Komoly, magabiztos, jó egzisztenciájú üzletembernek, mérnöknek, orvosnak gondolhattam volna, ha nem ismerném. De ismertem. Mindenesetre alaposan megváltozott. Hófehér ing feszült rajta, amelyet színes és divatos nyakkendő díszített.

A közlekedési lámpa zöldre váltott, visszaugrott a kocsiba, indulni kényszerült. Még kiáltott: — Várj meg, Toncsikám! Megfordulok, azonnal jövök!

★

A közeli presszóban amint helyet foglaltunk, begyakorlott mozdulattal intette asztalunkhoz a felszolgálót.

— A vendégem vagy... — mondta, aztán a megérkező pincértől könnyedén kérdezte:

— Milyen konyakjuk van? Valami finomabbra gondolok.

— Henessy...

— Ragyogó, hármat kérek! — mondta, aztán felém fordult. — A sört szereted? Látom, van dobozos francia, a konyak után jólesik.

Bólintottam.

— És három sört! A franciából! — szólt még, és ismét felém fordult. — Meg kell ünnepelnünk, hogy találkoztunk! Toncsikám, úgy örülök neked! De azért szégyelld magad! Tudod, hol lakom, mégsem kerestél meg! Miért?! Nem voltunk annyira barátok?

Csak az ilyenkor szokásos szabványszavak jutottak az eszembe.

— Tudod, ezernyi dolog, intéznivaló, gond szakad az emberre, miután szabadul...

— Megígérted...

— Meg...

Közben a pincér elénk tette a rendelt italokat.

— Számolhatok? — kérdezte.

Elkomolyodott, szeme megtelt indulattal.

— Annyira fontos önnek, hogy fizessek? Gondolja, hogy nem rendelünk esetleg újra, vagy fél, hogy fizetés nélkül távozunk?! A pénzemért vendég vagyok! — és a vendég szót csupa nagybetűvel mondta, teli nyomatékkal. — Van pénzem...! — s szétnyitotta az erszényét. Egymáshoz lapulva, glédában álltak az ezresek.

— Csak nem tetszik rosszra gondolni?... — mondta a pincér, s láthatóan zavarba hozták a zöld bankjegyek.

— Nem akartam én megbántani..., tudja, pár perc múlva váltunk, és ez nálunk így szokás.

— Maguknál...? Mielőtt elmegyünk, fizetek, de akkor majd én közlöm magával...

— Ahogy a kedves vendég parancsolja... — válaszolta a pincér, és távozott.

— Na, mit szólsz hozzá? — fordult felém, ingerülten, rágyújtott, hosszú Marlborót szívott, megkínált engem is. — Látod — folytatta —, Magyarországon ez van... Mert ha egy tróger lennék, megértem, de könyörgök, én mégiscsak egy kisiparos vagyok!

Meglepődtem, erre nem számítottam. Hogy zavaromat leplezzem, felemeltem a poharam.

— Hát akkor a találkozásunkra...

Ő is ezt tette.

— Te, Toncsi! Ez aztán klassz dolog, hogy találkoztunk...!

És ittunk mindhárman. Izlett a konyak, nem is tudom, ittam-e életemben már máskor Henessyt. Aztán csak nem hagyott nyugton a kíváncsiság.

— Milyen maszek vagy?

— Takarító — mondta, és beleszívott a cigarettájába. Szórakozottan maga elé lehelte a füstöt. — Tulajdonképpen Böbéé az ipar, de én vezetem... En mégiscsak jobban értek az üzlethez! Ezenkívül járunk vásárokra is, hétvégeken. Egy szűcsnek áruljuk a termékeit. Az eladott bundák után százalékot kapunk.

— Szép pénzt kereshettek...

— Sokat is költünk... Én mindig jó pénzeket szakítottam le, megszoktam a jólétet, én már nem tudok csóró módjára élni...!

— Rengeteget dolgozunk! — szólalt meg az asszony —, nagyon kell a pénz! A lakásért, amiben lakunk, havi 6000 Ft-ot fizetni, aztán itt a kocsi, a mi megélhetésünk, stb... Sokszor éjjel-nappal úton vagyunk. Csinálja utánunk mindezt, aki irigyli tőlünk a pénzt.

Bólogattam, ki tudja, miért? Talán csak udvariasságból. A legszívesebben otthagytam volna őket. Ő még egyszer megismételte az italrendelést, és én maradtam. Maradtam és hallgattam. Késő estig beszélgettünk, iszogattunk.

— Gyere fel hozzánk! — — javasolta távozásunk után —, fenn a lakásban folytatjuk a beszélgetést is, és áttérhetünk a Napóleonra...

— Várnak otthon! — mondtam, és nem is hazudtam. Valóban vártak, és egyre türelmetlenebbé váltam. Szerettem volna indulni.

Kinyitotta a Polski ajtaját... Uralkodott magán, nem támolygott, de a szemei elárulták, hogy ivott.

— Csak nem akarsz öt konyak és öt sör után vezetni!?

— Miért ne...!?

— Ne hülyéskedj! Zárd be az autót, hívok taxit.

Rám nézett. Pupillája kitágult, most fedeztem fel: nagyon fáradt.

R. R.

Az elmulasztott lehetőség

Vécsei József határozott mondandója első hallásra támadhatatlan, cáfolhatatlan: ha szabadul, felkeresi a Kék fény műsorvezetőjét, hogy figyelmeztesse, arról is beszéljenek, a szabadulókat milyen előítélet fogadja kinn. Márpedig csak akkor lehetséges a visszailleszkedés, ha a szabadulót segítik, erkölcsileg mellé állnak. Szóval nemcsak pénz kell, nem anyagi segítség, hanem a társadalom megértése, a lehetőségek megadása.

S anélkül, hogy vitatkoznunk kéne, a fentiek igazolódnak és cáfolódnak is, ha megismerjük az életét. A végén ismét visszatérhetünk a kiinduláshoz, de akkor már konkrétabb érvekkel is előhozakodhatunk.

★

A most 42 éves férfi élete a fentiek szempontjából 1978-tól érdekes. Odáig a többszörösen büntetettek hetköznapjait élte. 1966-ban másfél évet kapott lőfegyverrel való visszaélésért, 1968-ban két év tíz hónapot üzérkedésért, valutázásért, aztán 1972-ben mint gépmester közel 950 ezer forintot sikkasztott, amiért hat és fél év járt. Technikusi végzettsége van, tisztességes, jó családból származik, testvérei sokra vitték, vezető állásban dolgoznak, vagy innét mentek nyugdíjba. S mégis, egy mozzanat érdekes: 23 éves korában azért kezdett el bűnözni, mert akkor még a szülei nem voltak jó anyagi helyzetben, és ő szeretett volna mielőbb gazdag és menő lenni.

E törekvése, mármint a jó anyagi körülmények megteremtése, ilyenformán nem sikerülhetett. S akkor, 1978-ban, a szabadulását követően hallatlan nagy szerencse érte, szinte minden bejött, ami egy szabaduló álma lehet. Tatan, a lakóhelyén jó állást kapott: a téglagyárban dolgozott üzemlakatosként. A túlórákkal együtt a havi keresete elérte a 13-14 ezer forintot. Társadalmi pártfogója felelősséget vállalt érte, ami többszörösen is igaz lett: nemsokára feleségül ment hozzá, és a lakásába is befogadta. Még az anyósa is megszerette, pedig aztán ő mindent tudott róla, hiszen 1972-ben ő volt az a bíró, aki a hat és fél évet kiszabta rá.

Kezdetben minden rendben volt. Aztán súlyos érszűkületet állapítottak meg nála, és többszöri műtét után leszázalékolták. A közel ötezer forintos nyugdíj mellett mellékállásban üzletkötői munkát is vállalt, így a havi pénze változatlanul 10 ezer forint fölött volt. De ekkor már izogatni kezdett, és az asszony, lévén antialkoholista, ezt kifogásolta. Nem kell itt részegeskedésre gondolni, de a napi két-három sör is érződik a lehelleten. Ráadásul egy üzletkötőnek a zöld asztalnál is helyt kell állnia, így az ital és az asszony között választania kellett.

S ő csökönyös ember lévén elhatározta: megmutatja a feleségének, egykori jótevőjének, hogy egyedül is megáll a lábán. Elköltözött a bátyjához, de néha hazajárt, és még ma sem váltak el. Ám a dolgok logikája szerint nincs független házasember, s a neki oly fontos támasz és kontroll megszűnt. Ismét csak üzletelni kezdett, s ügyei egyre zűrösebbek lettek.

1984-ben egy napon házkutatást tartottak nála: mint másnap megtudta, valaki a KISZ-táborból ellopott 3500 forintot, és őt vádolják. A pénzt ugyan nem találták meg, de ő valószínűleg léptéket tévesztett. Különböző fórumokon panaszolta a rendőrség eljárását, de az eredmény nem őt igazolta. Szembesítések után a bíróság 1 év szabadságvesztésre ítélte, noha ő állítja: nem követte el a cselekményt. S jött a közkegyelem, s nem tudta, ez neki is a büntetése elengedését jelenti, háromévi próbaidőre felfüggesztve. Várta a „behívót”, amikor is 1985 augusztusában szóltak neki a rendőrök, hogy menjen be, s jelentkezzen ki korábbi lakásából. Ott azonban rögvest megmotozták, és előzetes letartóztatásba helyezték. Mert megint lopott valaki a KISZ-táborból, és tettesként rá gondoltak. Találtak is nála kilencezer forintot, de az ellopott pénz ennél sokkal kevesebb volt. O, hogy igazolja a pénz eredetét, bevallotta: valutázott, márkát adott el, abból származott a pénz. Aztán találtak a birtokában egy számítógépet is. Mint kiderült, lopott volt, így orgazdaként jött számításba, mert megnevezte az eladót.

Az orgazdaságért és a neki tulajdonított lopásért aztán megkapta az 1 év 4 hónapot, ami nem is sok. Igen ám, de a korábbi 1 éves büntetése is érvénybe lépett, így aztán az összbüntetés után kialakult a 2 év 1 hónapos szabadságvesztés. A valutával való üzérkedést megúszta, bizonyítékok hiánya miatt.

Esküszik ma is, hogy a KISZ-táborból nem ő vitte el egyik esetben sem a pénzt, s a tanúk talán azért vallottak rá, mert él Tatán egy rá nagyon hasonlító ember. „*Csak nem képzeli, hogy olyan gügye vagyok, hogy kétszer egymás után ugyanazt követem el*” — mondta, és ebben van igazság. De ha igazat mond, akkor mégiscsak van egy ilyen mafla ember — aki úgy hasonlít rá —, aki mégiscsak megismételte előző cselekményét.

Miután ítéletkiadványt nem tudott mutatni, a további részletekről kár beszélni. Tény: kárpitos munkákat végzett a táborban, s a kérdéses időpontban — az első esetben — a táborral szemben lévő vendéglőben tartózkodott. Ilyen módon van alibije, meg nincs is, hiszen néhány percre eltávozhatott anélkül, hogy az ivócimboráknak ez feltűnt volna.

A lényeges mégsem ez, mert ő is elismeri, a feleségétől való különélése után ismét olyan életet élt, amely miatt a büntetést megérdemli. Elszalasztotta a felkínált lehetőséget.

★

Kell tehát az erkölcsi támasz a szabadulónak, de ez önmagában kevés. Az úgynevezett visszailleszkedés nem csupán az adott anyagi helyzettel teljesedik ki, ahhoz gyökeres életforma-változás, újfajta szemlélet kialakítása kell. Ahogy ő fogalmazott: a szabaduló olyat ne nézzen a tévében, ne olvasson az újságban, amely felidézheti a múltját, mert nagy a kísértés. Amikor egyedül maradt önhibájából, ismét sodródott az árral, együtt menetelt a haverokkal — visszafelé. Így sikerült jó öt év alatt ismét „visszanyernie” eredeti „státuszát”, újra többszörösen büntetett emberként.

Ami tiszteletre méltó: a saját példáját ajánlja másoknak, mint receptet, mint gyógyszert, amely őt ugyan csak átmenetileg gyógyította meg, de másoknak végleges kapaszkodó lehet. Vagyis támaszt, támogatót kell keresni, és azt nagyon meg kell becsülni.

S ez az ő reménye is: legalább a saját kárán rájött erre. A kérdés csak az: legközelebb kap-e ilyen hatalmas lehetőséget?

— f —

Édesanyámhoz

Fegyelmezetten hallgattalak, míg el nem szállt
gyermekkorom, s a konok felnőttkor
önfejűvé nem tett! Hallgattalak! Ám egyszer csak
csend lett! Nem volt már miért szép szavakkal
hozzám szólanod, elfogytak az igék, amikkel
nevelted szertelen fiad. Nem türelmed, nem,
dehogyis áldott türelmed fogyott el! Hanem
eszed megsúgta a szívnek, nincs miért! Én már
a férfikor magányos útján farkasüvöltést
választottam puha hangod helyett, hiába tört rám
a vaksötétből ezernyi ismeretlen fájdalommal az
egyedüllét, s az elhagyatottság disszonanciái
közül sem hallottam, nem értettem meg, hogy
vissza kell térnem hozzád, Édesanyám!
Bölcsességed legapróbb mélye elegendő volna,
hogy elrejtőzzem ostobaságaim emléke elől, s hogy
végre legyen bátorságom szembenézni tegnapi arcom
farkastekintetével. Vissza kell térnem hozzád, Édesanyám,
újra hallgatva felnőttmeséidet, hogy kiválasszam
a sajátomat — mit nekem szánt anyaszájból a sors!

Szalai P. András
Márianosztra

Hétköznapi történelem (7.)

Grál lovagja

A KÖZÉPKOR ELSŐ FELÉNEK lovagságával ismerkedtünk meg eddig csupán. A XIV. századtól már lezüllött az intézmény, és elsősorban a kóbor- és rabló lovagok mulatságos, vagy veszedelmes figuráiról olvashatunk a korabeli forrásokban. Vannak azonban mesebeli lovagok is, mint például a Grál lovagjai, vagy Arthur király udvarában a kerekasztal lovagjai. Ezek a lovagok a mondákban élik hősi életüket. A nemes urak többsége azonban nem akarta elismerni az addig ismeretlen ifjút királynak.

★

Miután Arthur király országában rend lett, a nemes urak azt követelték tőle, hogy válasszon magának feleséget. Arthur Ginevrát szerette, Leodagrance király lányát. Merlin, a varázsló tanácsa ellenére ezt a lányt vette feleségül. A lány apja pedig hatalmas, kerek asztalt küldött nászajándékba Arthurnak. Az asztal köré 150 lovag fért, ők voltak a kerekasztal lovagjai. Az asztal azt jelképezte, hogy a körülötte ülő lovagok mind egyenrangúak, egyik sem alábbvaló a másiknál. Viselkedésük példamutató volt minden lovag számára. Sok hőstettet vittek véghez, küzdöttek ellenséggel, sárkányokkal, óriásokkal. Megvívtak a bajba jutott hölgyekért.

A mondakör legizgalmasabb és legtitokzatosabb része Grálról szól. A Grál egy csodálatos edény, vagy kehely, amely ételt és italt teremt elő, s aki ránéz, az nem hal meg abban az évben. A kerekasztal lovagjai éveken keresztül keresték a Grált, de nem találták, nem találhatták meg, mert a Grált csak az találja, akit maga a Grál vezet. Nos, így vezette csodálatos erővel Parszifált.

PARSZIFÁL NEMES LOVAG és királynő sarja volt. Nemesi atyja azonban, fűtve a harci vágytól, a válogatott veszélyket kereste a csatatereken. Egy alkalommal azonban a bagdadi kalifa védelmében igen fiatalon elesett. Halála után nem sokkal született meg fia, Parszifál. Anyja annyira sajnálta férjét, és annyira féltette a hasonló haláltól szeretett fiát, hogy egy erdei vadon közepén, távol a világtól nevelte fel. A fiú valóban nem tudott semmit a világról, azt hitte, hogy csak az erdő, a tisztások, és az állatok vannak a földön. Amikor azonban felserdült, egyszer lovagokkal találkozott. Nem tudta, istenek vagy halandók-e, akik előtte állnak. Leborult előttük, mire azok kinevették, és elmondták, hogy ők Arthur király lovagjai. Ezután nem volt maradása Parszifálnak az erdőben, ő is Arthur király lovagja akart lenni. Anyja nem tehetett mást, kénytelen volt elengedni, de bolondruhát varrt neki, hogy kinevessék és fia visszatérjen hozzá az erdőbe. Parszifált útközben valóban mindenki kinevette. Találkozott Arthur vára előtt a félelmetes vörös lovaggal, aki kihívta a kerekasztal lovagjait viadalra. Arthur király udvarában is kinevették Parszifált. Ő azonban átadta a vörös lovag kihívását, amelyre egy lovag sem mert válaszolni. Ekkor ő, Parszifál vállalta, hogy kiáll a félelmetes lovag ellen. Cserébe nem kért mást, csak a legyőzött lovag ruháját és fegyvereit, valamint azt, hogy Arthur üsse lovaggá. Mindenki kinevette, egyedül Arthur bízott benne és engedte, hogy kiálljon a vörös lovaggal. Szinte puszta kézzel, hatalmas elszántsággal győzte le Parszifál a lovagot. Ruháját és fegyverzetét elvette, de nem ment vissza az udvarba, mert ott kinevették. Elindult hát Parszifál világgá. Addig ment, amíg Gurnemanz lovag várához nem ért. Gurnemanz fiává fogadta és megtanította a lovagi modorra. Megtanulta Parszifál, hogy egy igazi lovag csöndes, nem kérdezősködik, és nem kíváncsiskodik, hanem hallgatag. Ebből azután baj szállt fejére. Miután elhagyta Gurnemanz várát, elindult a sűrű vadonok felé. Nem is sejtette, hogy hová megy, csak ment egy sugallat után. Egyszer csak rátalált a Halászkirály gyönyörű palotájára, ahol a Grált őrzik.

PARSZIFÁLT VENDÉGÜL LÁTTÁK a palotában. Helyét a Halászkirállyal szemben jelölték ki. Minden ragyogó, gazdag és gyönyörű volt, mégis mindenki néma és szomorú, gyászos arccal ült az asztalok körül. A vacsora előtt egy apród véres lándzsát hordott körbe, amitől mindenki sírva fakadt, főleg a király zokogott fájdalmasan. Parszifál azonban nem, mert semmit sem kérdezni, nehogy kíváncsiskodónak tűnjék. Ezután egy hölgy drágakövekkel kirakott edényt hozott be a terembe, amitől olyan világos lett, mintha a nap ragyogott volna fel. Ez az edény volt a Grál. Parszifál azonban erről sem mert kérdezni, mert attól félt, hogy neveletlen tacskónak tartják majd. A felséges vacsora után mindenki nyugovóra tért. Másnap reggelre mindenki eltűnt, Parszifál lova pedig útrakészen, felkantározva állt az udvaron. Miután elő volt készítve távozására. Parszifál semmit sem értett, de eltávozott. A kapuőr még utána kiáltotta: „*Távozz, te ostoba, s légy átkozott! Keményszívűségeddel vesztedbe rohantál, s a mi vesztünket is okoztad!*” Ezt sem értette Parszifál. A távoli erdőben azonban találkozott egy hölggyel, aki keservesen sírt. Itt már nem bírta megállni, hogy ne kérdezze meg tőle, mi baja. A hölgy elmondta, hogy férjét egy vadállat széttépte. Ekkor vette észre Parszifál a hölgy ruháján a liliomot, ami az előző esti palota címerében volt. A hölgy is a Halászkirály kíséretéhez tartozott. Tőle már meg merte kérdezni Parszifál, hogy tulajdonképpen mi is történt. A hölgy mindent elmesélt. A Grál-kastélyba csak az jut el, akit maga a Grál arra kijelöl. A Grál közelében élőnek szíve nemes lesz, arca pedig szép. A Grál lovagjai arra törekednek, hogy igazság uralkodjon a földön. Ahol igazságtalanság történik, oda azonnal elmennek segíteni, fegyverrel védelmet nyújtani a kiszolgáltatottaknak. A Grál utolsó védelmezője a Halászkirály volt, csakhogy méltatlan lett a Grálhoz, azért mert egy hölgy szerelméért vétkedve embert ölt. Ő is megsebesült, lándzsa sebezte meg a combját. A seb sosem gyógyul be, mindig fájdalmat okoz. De békében meghalni sem képes a méltatlan király, mindaddig, amíg egy lovag részvéttel meg nem kérezi, hogy mi okozta a Halászkirály vesztét. Parszifál ekkor értette meg, hogy a jó lovagnak nemcsak hallgatagnak és csendesnek kell lennie, hanem jószívűnek is és részvevőnek. Ekkor elindult, hogy megtalálja ismét a Grált. Sok évi kaland és bolyongás után újra átalált a kastélyra. Most már tudta, mit kell tennie. Részvéttel teli kérdéseire begyógyultak a Halászkirály sebei és békében halhatott meg. Az uralom Parszifálra szállt, ő lett a Grál legfőbb védelmezője.

K. Á.

EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS...

Az alacsony vérnyomás lelki okai

Vizsgálatok szerint túlságosan alacsony vérnyomásban (hipotónia) szenved Ausztriában valamennyi felnőtt több mint egynegyede, közöttük tíz 16—19 éves nő közül négy. Az alacsony vérnyomással nem mindig, de igen gyakran a tünetek és a panaszok egész sora jár. Ezek a reggeli felkelésnél érzett szédüléstől, a hányingerre és az ájulásra való hajlamtól, a szemvillogástól, a fülzúgástól, a fejfájástól és a hasfájástól, a szívdobogástól, az izzadástól és a láb hidegségétől, egészen az ingerlékenységig, a kimerültségig, az aktivitás hiányáig, a levertségig terjednek... Mint dr. Josef Egger, a Grazi Egyetem Orvosi Pszichológiai és Pszichoterápiai Intézetének munkatársa nemrég hangsúlyozta, az alacsony vérnyomás által okozott zavarok között többnyire pszichikai komponens is van.

Ezenkívül feltehető, hogy sok esetben az alacsony vérnyomás okait is legalább részben a lelki bajok területén kell keresni. Mint a dr. Egger vezette munkacsoport vizsgálati eredményei mutatták, az alacsony vérnyomás igen gyakran a kimerültség, a depresszió, a levertség szakaszaival van kapcsolatban. Ezt az állapotot többnyire egy tartós, lelkileg erősen megterhelő vagy lehangoló helyzetre adott válaszként kell értelmeznünk.

A pszichofiziológiai reagálás azonban többnyire nem azonnal következik be, hanem lappangva jelentkezik. Az érintett személy mindinkább tehetetlennek érzi magát és ezért minden vonalon egyre inkább defenzívába vonul. A szomatikus jelenségek területén ez úgy jut kifejezésre, hogy a vérnyomás már nem elég magas ahhoz, hogy elegendő energiát biztosítson egy előrevivő stratégia számára. Beáll egy krónikusan alacsony értékre, az általános önelengedés fizikai kifejezéseként. Mint dr. Egger hangsúlyozza, ez egyfajta védelmi mechanizmus. A beteg egy megterhelő élethelyzettel szemben úgy érzi, tehetetlen és takaréklángra állítja magát a még nagyobb terhelések átélésétől.

A tehetetlenség ördögi köre

Ez a tudat alatt végbemenő folyamat azonban igen gyakran ördögi körbe torkollik: a beteg vérnyomása túlságosan alacsony, mert tehetetlennek és túlterheltnek érzi magát. Megfordítva, azért érzi magát tehetetlennek és túlterheltnek, mert a vérnyomás hibás szabályozása következtében például az agy túlságosan kevés vért kap. Kölcsönös negatív hatások érvényesülnek mindkét irányban. Az, hogy mi az ok és mi a hatás, az orvos már nem tudja különválasztani.

Ezen leginkább akkor segíthetünk, ha sikerül a kört valahol átszakítani: a beteget lelkileg felvidítjuk, társadalmilag aktivizáljuk, vagy először a vérnyomást emelő gyógyszerek segítségével átsegítjük a fizikai-lelki válságon. Az életkörülmények által okozott ilyen hipotóniás szabályozási zavarnál rendes körülmények között az összetett terápia a leghatékonyabb. A fizikai átállításhoz tehát a lelki átállításnak kell járulnia, és többnyire meg kell változtatni a szociális környezetet.

Nem lebecsülendő szerepet játszanak a fizikai és lelki betegség kölcsönhatásai, a hipotóniás zavarok és a lelki levertségek nemcsak a nőknél, hanem a gyerekeknél is.

Gyakori a fiataloknál

Dr. Renate Verum gyermekorvosnő (Mainzi Egyetemi Klinika) véleménye szerint ezeket az összefüggéseket éppen a fiatal betegeknél gyakran figyelmen kívül hagyják. A gyerekeket sokszor butának és lustának tartják, holott egyszerűen tehetetlen fizikai és lelki kimerültségében. A gyermek- és a fiatalkori hipotóniás rossz vérnyomás-szabályozás és az azzal kapcsolatos lelki problémák gyakori következménye az, hogy a gyermek vagy a fiatal később nem tudja az életben kifejteni képességeit. A szélsőséges következmény egyes esetekben a testi-lelki válság, amelyben a fiatal lány vagy fiú egészen feladja magát, és öngyilkosságba menekül.

A hipotóniás hibás vérnyomás-szabályozás gyermek- és fiatalkorban viszonylag gyakori. A serdülőknek körülbelül egynegyede szenved legalábbis időszakonként ebben a betegségben. Egyeseknél ez látványosan nyilvánul meg: reggelenként a fürdőszobában mosakodás közben összecsuklanak. Sokuknál a betegség ártalmatlanabbnak látszik, pedig nem az. Fáradtak, sápadtak, nem tudnak koncentrálni. Ennek következtében gyakran nehézségeik támadnak az iskolában és azután problémák a szülőkkel, aminek következtében mind erősebb bennük végül a vereség és a túlterheltség érzése. Az alacsony vérnyomásban szenvedő serdülőkön is valószínűleg akkor segíthetünk a legjobban, ha a problémát több oldalról vizsgáljuk meg. A gyógyszeres kezelést tehát fizioterápiai és sok esetben pszichoterápiai kezeléssel kell összekötni.

A hipotóniás zavarok megelőzésére szintén az a legjobb, ha különböző intézkedéseket teszünk, hasznos például a megfelelő mozgástréning, a kefével való ledörzsölés hideg és meleg tus alatt, az élettel szemben való pozitív beállítottság, amit bizonyos fokig szintén el lehet gyakorlással sajátítani. Mindez együtt nemcsak hatékony megelőzése a hipotóniának és a depressziónak, hanem egyébként is egészséges életmód.

A zene az egész emberre hat

A muzikalitás a korábbi feltevésekkel ellentétben nem kapcsolódik az egyik agyféltekéhez. Ez abból a próbasorozatból derült ki, amelyet Godehard Oepen végzett a freiburgi egyetemi idegklinikán, többé-kevésbé muzikális agysérültekkel.

A két agyféltekéből „baloldalt" az ember az érzékleteket egymás után, szigorúan logikusan, időben elrendezve és racionálisan dolgozza fel, „jobboldalt" viszont egymás mellett, intuitíven és egyidejűleg értékeli őket. A muzikalitást korábban főként a jobboldalhoz kötötték. Később úgy vélték, a zenei szakemberek a hangérzeteket az „intelligens" baloldallal, a laikusok viszont az „intuitív" jobb féltekével dolgozzák föl. Ezt azzal magyarázták, hogy a laikusok másként hallanak, mint a hivatásos zenészek: az előbbiek szinte beleolvadnak a zenei élvezetbe, a zenét egészükben és hangulatilag élik át, a profik viszont racionális-kritikusan hallgatnak és elemzően figyelik a részleteket.

Oepen eredményei szerint azonban mind a laikusoknak, mind a szakembereknek mindkét agyféltekéjükre szükségük van ahhoz, hogy a zenét élvezni tudják. Azt figyelte meg például, hogy az agysérültek háromnegyede — valamivel több baloldali sérült, mint jobboldali — veszített a muzikalitásából. Az „amuzikalitás" eseteinek ezt a nagy számát a korábbi vizsgálatok során nem fedezték fel, mert az orvosok egyoldalúan csak az intelligenciaveszteségekre koncentráltak. Azt is megállapította, hogy a profik vesztesége valamivel nagyobb volt baloldali sérülés esetén.

A zenei teljesítmény tehát csak tendenciaszerűen koncentrálódik a baloldali féltekében. Nagyjában-egészében azonban a zenei teljesítmény régebbi és differenciálatlan, amelyet a korai beszédhez hasonlóan nem valamelyik specializált agyfélteke végez. Nem talált „muzikalitásközpontot". Azt viszont megállapította, hogy — legalábbis tendenciaszerűen — a jobboldali sérülések a melodikus, a baloldaliak inkább a ritmikus muzikalitás csökkenéséhez vezettek. Baloldalt tanyázik egyébként az időérzék, ami a ritmusérzékhez nélkülözhetetlen.

Különös gyűjtőszenvedély

Egy Amszterdam külvárosában lakó fiatalembernek különös mániája volt: a kertekben vagy alacsony erkélyeken száradó fehérneműk közül összeszedte a legcsinosabb női alsóneműket, és hamarosan szép kollekcióra tett szert csipkés kombinékból, melltartókból, bugyikból. Időt, fáradságot nem kímélve Amszterdam minden kertvárosában megfordult, mindenhonnan a legcsábosabb alsóneműket szedte le a szárítókötelekről.

A huszonnyolc éves fiatalember kétévi fáradozás után bukott le. Több mint háromszáz darabból álló gyűjteményét a rendőrség elkobozta és kiállítást rendezett az elloopott fehérneműkből. Erre meghívták mindazokat, akiknek szárítóköteléről az utóbbi két év során eltűnt néhány csipkés apróság. A kiállításnak sok nézője akadt, a kiállított tárgyaknak azonban alig húsz százaléka lelte meg gazdáját, azaz valószínűleg csak ennyien nem szégyellték felismerni intim ruhadarabjaikat.

Az amszterdami rendőrség nem vette túl komolyan az esetet. — Ennek a fiatalembernek pszichiátriai kezelésre van szüksége, nem pedig börtönre — nyilatkozta az egyik illetékes. — Ha azonban nem kerül időben orvos elé, szenvedélye elhatalmasodhat rajta, és akkor már szexuális bűncselekményekre ragadtathatja magát. Ebben az esetben pedig mindenre lehet számítani — fejezte be a rendőrtiszt, akinek „szakterülete" éppen a fétisizmus (ebben az eltévelyedésben szenvedett a fiatalember), a nemi erőszak és a kéjgyilkosság volt.

TRÉFÁK

— Esik a hó.

— Honnan tudod, amikor nincs felhúzva a redőny?

— Hallom, ahogy káromkodik a házmester.

★

— Nekem nagyon tetszik a feleséged.

— Nekem is nagyon tetszene, ha a te feleséged lenne.

★

— Miért van az, hogy az orvosi egyetemen sokkal tovább tart a tanulás, mint más egyetemeken?

— Mert a betegeknek nincs bizalmuk a túl fiatal orvosokhoz.

★

— Itthon van az apukád?

— Nincs itthon. Elutazott a rokonokhoz.

— És mikor jön haza?

— Ha nem lesz amnesztia, akkor csak öt év múlva.

★

— Miért nem veszed le éjszakára a szemüvegedet?

— Hogy megismerjem azokat, akiket álmomban látok.

★

— Miért nevettél a cirkuszban akkorát azon a bohócon, amikor nem is volt annyira jó?

— Nem, annyira jó nem volt, de nagyon hasonlított rád!

Új könyvek

László Endre: SZÍRIUSZ KAPITÁNY ÉS CORINTA
Móra Kiadó **24 Ft**

A népszerű történet hősei a XXV. században, Hold Államban élnek, ahol váratlanul megjelenik Corinta Moreno, Szíriusz kapitány ifjúkori nagy szerelme.

Corinta most 96 éves, de ugyanolyan gyönyörű, mint lánykorában volt. Hogyan lehetséges ez? Egy kisgyermek élete veszélyben forog. Megmentik-e a gyermek életét? Elhírítják-e a veszélyt az emberiség feje felől? A Négyek Tanácsa mindent kiderít.

Trócsányi Zsolt: WESSELÉNYI MIKLÓS HŰTLENSÉGI PERE
Helikon Kiadó **31 Ft**

Wesselényi Miklós a reformkori magyar politikai élet egyik legérdekesebb alakja. Gáláns gavallér, kitűnő szónok, kiváló vadász és lótenyésztő, aki nagyszerűen úszott, vívott, lovagolt, s az 1838-as pesti árvízi mentés hőse volt. Ismertségét, személyi varázsán kívül elsősorban ellenzéki politikai szereplésének köszönhette, aki az erdélyi ellenzék vezéreként számtalanszor kiállott a nemzetiségi függetlenség ügyéért. A Habsburg-kormányzat ezért 1835 elején perbe fogta. Ez azonban veszélyes lépés volt...

Forrai György: MIÉRT LESTÉK MEG ZSUZSANNÁT A VÉNEK? (Kultikus gyógymódok, legendák — mai szemmel.)
Medicina Kiadó **62 Ft**

Forrai György érdekes, néhol tanulságos, néhol csupán szórakoztató gyűjteménye a tudományok és hiedelmek világába kalauzolják el az olvasót. A Bibliából, az ókori legendákból felvetődő témakörök közül a legizgalmasabbak: Albino volt-e Noé? Mit rejtenek álmaink? Gyermekáldozatok babonából és felelőtlenségből. Aljas bosszú-e a szerelmi téboly? Ártalmas-e az emberevés? Szagvakok és szagzsenik. Fejlékelés az ókorban és napjainkban. Hamisított tudományok. E lebilincselő olvasmány válasz-választékaiból sok új ismeretre tehetnek szert a kíváncsiak.

Szél a városban

A tudósok véleménye szerint a légáramlatok útjában álló magas házak okozzák a nagyvárosokban a heves szélrohamokat. Laboratóriumi körülmények között egész lakóterületek makettjeit készítik el, és speciális kamrába helyezik azokat. A kamrába ezután aeroszolt bocsátanak, és megfigyelik, hogy az a mini felhőkarcolókat kerülgetve hogyan változtatja áramlásának irányát. A kutatások eredményeként a tudósok különféle berendezéseket tudtak javasolni a városban keletkező heves szélrohamok csökkentésére. Ilyen például a járdák fölé kifeszített napellenző ponyva.

KOMÁMASSZONY, HOL AZ OLLÓ?

Ez csak egyetlen szépen megmunkált régi ollócska az ollók családjából, mely kiterjedtebb, mint hinnénk. Mert van manikűrolló, papírvágó olló, hajnyíró és hajritkító olló, hogy csak néhányat említsünk az ismertebbek közül. De az ollók rokoni körébe tartozik az érfogó, a szivarvágó, a gyertyakoppantó s még számos más szerszám. Az ollómúzeumokban — amelyek leghíresebbje az olló ról is híres *Solingen*ben található — persze őriznek a felsoroltaknál ritkábban látható darabokat is. Így gomblyukvágó ollókat, amelyek a kívánt formájú lyuk nagysága szerint szabályozhatók, azután kakas formájú tojásvágó ollókat, amelyekkel a lágy tojást lehet lefejezni, no meg díszes szőlővágó ollókat, melyekkel a terített asztalon szabdalták fel a gyümölcsöstálra helyezett óriás fürtöket. Akad köztük gyöngyházzal, teknőcberakással, fújt ezüsttel, arannyal díszített is, értékes csont- és bőrtokban. A díszollók egy része gólya vagy daru alakú, vágóréssze kiképezett csőrrel. A legrégibb olló, amelyről tudunk, az időszámításunk előtt 2500-ból való.

Az önzésről

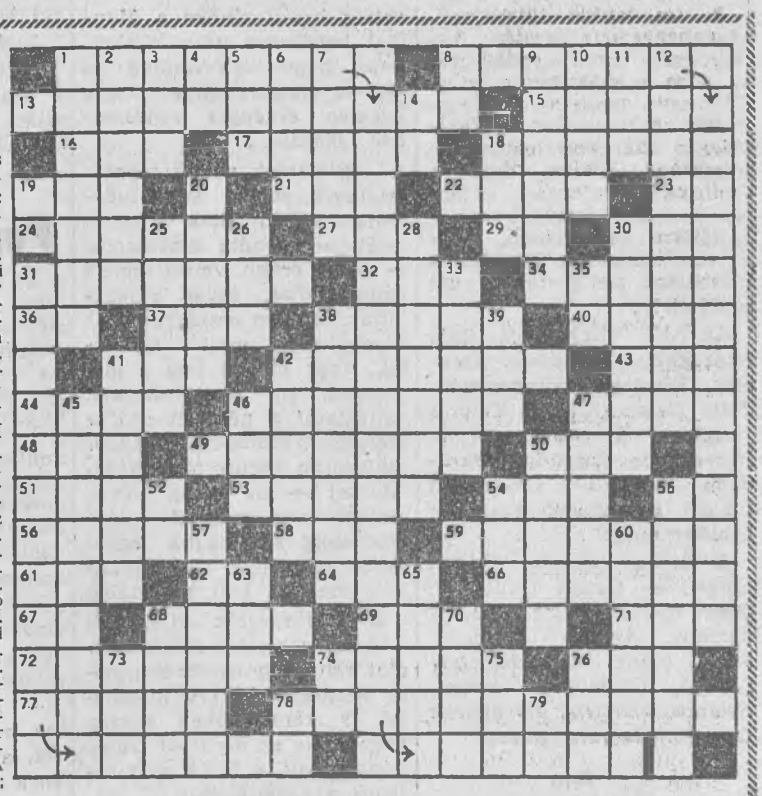

Vízszintes: 1. Kármán József, a felvilágosodás korának írója (1769—1795) írta (zárt betűk: O, U). 8. Az idézet folytatása (zárt betűk: M, Ó, D). 13. Kényszerítés. 15. Járműkereskedelmi vállalat. 16. Örmény romváros. 17. Közigazgatási egység. 18. Szovjet űrhajós. 19. Folyó a Kárpátaljén. 21. LOA. 22. Széchenyi bizalmasa, a Pester Lloyd szerkesztője (Miksa). 23. Kínai hosszmérték. 24. Ritkásan. 27. Ribonukleinsav. 29. Személyed. 30. A polónium és a hidrogén vegyjele. 31. Magas hegyek tetején nyáron is látható. 32. Az Ex írójának névjele. 34. Okori hármasfogat. 36. Római aprópénz volt. 37. Rendelkezik vele. 38. Fa kivágására való kapa alakú fejsze. 40. Füzetbe jegyez. 41. Régi görög törzs tagja. 42. A fésületlen haj teszi. 43. Hajórész. 44. Kossuth-díjas költő (Zoltán, 1906—1931). 46. Oklevél. 47. Három ember kell hozzá. 48. Ausztráliai futómadár. 49. A sétabot is ez. 50. ...-ce; ókori kínai filozófus. 51. A magyar labdarúgás vezető szerve. 53. Beteg a ló. 54. Mók ikerszava. 55. Pályaudvar, röv. 58. Megyénk. 58. ... Blas; Le Sage műve. 59. Erőszakkal bemegy. 61. Rádiómárka volt. 62. Fordított névelő. 64. Vállalati forma. 66. Kártyajáték. 67. Rovó egynemű betűi. 69. Az állatöv jegye. 69. Szélhárfa. 71. A vanádium, az oxigén és a jód vegyjele. 72. Kölcsönt visszafizető. 74. Rendszertani fogalom. 76. Heves megyei község. 77. A szerelmi költészet múzsája. 78. Gyermekkönyvekben található.

Függőleges: 1. Erdélyi folyó. 2. Ilyen mássalhangzó is van. 3. A régmúltból való. 4. Üjzélandi gépkocsijel. 5. Paál László szülőhelyének román neve. 6. Szétfeszít. 7. A házastárs fivére. 8. Az arzén vegyjele. 9. Ház része. 10. Amerikai képeslap. 11. Az itterbium és a nitrogén vegyjele. 12. Élettani. 14. ÁE. 18. Régi súlymérték. 19. A dugó közepe! 20. Az orosz kritikai reallizmus legnagyobb festője. 25. Foglyok. 26. A nitrogén és a kripton vegyjele. 28. Régi kiskereskedő. 30. Mennea, olasz atléta személynéve. 31. Az idézet befejező része (zárt betűk: A, G, J). 33. Délamerikai háziállat, névelővel. 35. Rubidium. 38. Francia gyarmati katonának voltak. 39. Az urán és a lantán vegyjele. 41. János vitéz szerelmese. 42. Vékony hangon, kényeskedve beszél. 45. Kapcsos könyvbe írták. 46. Dakarban van! 47. Befed. 50. Csillapodik. 52. Kiejtett betű. 54. Tengeri emlős. 55. Aki dudás akar lenni ... kell annak menni! 57. Szláv eredetű férfinév. 60. Előre. 63. Régi űrmérték. 65. Zala megyei község. 68. Mongol kán volt. 70. ... but not least: utoljára, de nem utolsósorban (LAST). 73. Gyom. 74. Air India. 75. JTG. 76. Község Vasvár közelében. 78. Kicsinyítő képző. 79. ÓÖ.

Beküldési határidő: 1986. július 25.

A Heti Híradó XXX. évfolyam. 25. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő:

Közben gyerekük született.
Sok jót mondanak felőle.
Lada kocsira gyűjtöttek.
Babakocsi lett belőle.

Könyvjutalmat nyertek: Gyöngy István, Budapesti Fegyház és Börtön; Vasas Márton, Esztergom; Fonti József, Sopronkőhida; Magyar Erika, Kalocsa; Illés Ferenc, Pálhalma.

SPORT

Rummenigge búcsúzik

Karl-Heinz Rummenigge, a világbajnokságon második helyezést elért nyugatnémet válogatott harminc-éves csapatkapitánya bejelentette, hogy búcsút vesz a nemzeti tizenegytől.

— Vesztettem, de az emberek tapsoltak. A vesztés nem azonos azzal, aki kudarcot vall vagy csalódást okoz. A nemzeti tizenegyben befejeződött immáron a pályafutásom. Tíz nagyszerű esztendő, kilencvenöt válogatott mérkőzés. Most vége. Európa-bajnok voltam 1980-ban, világbajnoki második helyezett 1982-ben és most ezután — úgy vélem —, emelt fővel, méltósággal távozhatom. Talán még túlszárnyalhattam volna Franz Beckenbauer százháromszoros válogatottságát is, de mit számítanak a rekordok? Szomorú szívvel, de keserűség nélkül megyek el. Hálás vagyok a esztendőért. Hát igen, mindenki a maga szerencséjének kovácsa, mindenki maga küzdi ki tehetségét, de a nemzeti tizenegy nélkül soha nem jutottam volna el a csúcsra. Harminc évemmel még fiatal vagyok, és valószínűleg játszhatnék az 1988-ban, az NSZK-ban megrendezendő Európa-bajnokságig. De az 1986 és 1988 közötti idő a sportolásban a „senki földje". Csak barátságos mérkőzésekre számíthatok, nem megy már tétre semmi sem. De ami fontosabb, most még nem óhajtok azon tépelődni, mi lesz két év múlván. A milánói Interben egy évig még érvényes a szerződésem, s hogy mi következik aztán, nem tudom.

Mezey György nyilatkozata

A televízió múlt vasárnap esti Telesport adásában *Mezey György*, a magyar labdarúgó-válogatott volt szövetségi kapitánya beszélgetett *Knézy Jenővel.*

A riporter először azt kérdezte meg Mezeytől, hogy látott-e intő jeleket a Mundial előtt:

„Két-három hét elteltével is nehéz összegezni. Így utólag látszanak bizonyos jelek, ám nem tudható, hogy nem az ismert történések teszik-e őket jelekké? Az igazság az, hogy ha voltak is ilyenek, az elmúlt három esztendő sikerei miatt nem foghattuk fel őket valóságos jelentőségüknek megfelelően. Ami tény: az edzésmunka, a szellem olyan volt, mint korábban, legfeljebb némi *fásultság* érződött a csapaton, s én is éreztem effélét."

Mezey György ezután elmondta, hogy *nem tud falrengető okokat* elővezetni a Mexikóban történtek magyarázatául. Annyi bizonyos, hogy az első meccsen elszenvedett súlyos vereség után sem ő, sem a többi vezető nem volt képes talpra állítani a csapatot. Hozzátette: mindenképpen jobb csapatoktól kapott ki a magyar válogatott.

Hogy „jóllakott" volt-e a társaság, arról így beszélt Mezey György:

„Jóllakottságnak nem nevezném a játékosok állapotát, inkább úgy fogalmaznék, hogy elfáradt mindenki a három esztendőn át tartó koncentrálásban. Egyébként hasonló volt a helyzet 1978-ban és 1982-ben is. *Valami* hiányzott a csapatból Mexikóban, *valami*, ami miatt nem volt olyannyira alkotó a légkör, mint korábban."

A kapitány magányosságáról:

„A játékosokkal való viszonyom nem változott a Szovjetunió elleni meccs után sem, nem fordultak el tőlem a futballisták. Végül is harminc meccset játszottunk le együtt, nyertünk tizennyolcszor, kikaptunk hétszer, s volt öt döntetlenünk. Szép eredmények ezek, egy nagy pofontól nem változhat meg egy csapásra a korábbi, az eredményeken alapuló viszony. A kudarc konkrét okait nem tudom. Sok mindent beszélnek az emberek, beszélnek doppingról, túledzettségről, a túlzott elzártság kedvezőtlen hatásáról. A véleményem: *méltatlan vádak ezek*, s a legenyhébben szólva is szakmai hozzá nem értésről tanúskodnak."

Saját szerepéről:

„Hibám lehetett, hogy sem a szovjetek, sem a franciák ellen nem igyekeztem megakadályozni a súlyos vereséget, hanem továbbra is az előre eltervezett cél felé igyekeztem terelni a társaságot, akármennyire is reménytelen volt a szituáció. *Mondják, hogy az idegességem, a feszültségem átragadt a futballistákra*, ez lehet a kudarc oka. Nem tudom... Utólag minden érv magyarázkodás, de őszintén vallom, ha így volt, azért csak a játékosoknak tartozom felelősséggel. Egyébként, megkérdezte már őket erről valaki...?"

A sajtóval, az újságírókkal való kapcsolatról:

„Hogy rossz volt a viszonyom a sajtóval, azt nem lehet így általában kimondani. Az viszont nagy tanulság, hogy a *jövőben meg kell találni* a kapitány és a tömegtájékoztatás dolgozóinak *kapcsolatát* legjobban segítő rendet. A tájékoztatásra szükség van, ezt magam is vallom, de az nem helyes, ha az érdekében a játékosokkal van kevesebbet a szövetségi kapitány."

A szurkolókról:

„Először is meg kell köszönnöm, hogy olyan sokan, ismeretlenül is segítettek a munkánkban, mellénk álltak akkor is, amikor már nem volt minden olyan csodaszép. Hogy ez így történt, hogy nem fordultak el általában tőlünk, ennek az lehet az oka, hogy szokatlanul viselkedtünk: mellőztük a képmutatást, a megjátszást, igyekeztünk minden körülmények között *őszintén* viselkedni. A cselekedeteinket mindig a csapat érdekei vezérelték, s nem az egyéni érdekek."

A szakmai munkáról:

„*Biztos, hogy melléfogtam, hiszen kétszer kikaptunk.* Ez a bizonyíték. Talán az volt a baj, hogy a tervezett mexikói erős ellenfelek — az NSZK, Dánia, Uruguay, Skócia — lemondták a barátságos meccset. Meglehet, *ha előbb jön a pofon*, talán még tehetek, tehetünk valamit. A túledzettségről pedig annyit: ezen a szinten elképzelhetetlen ezt a hibát elkövetni. Sőt. Én inkább úgy vélem, *még kevés is volt* az elvégzett munka."

A saját jövőjéről:

„Legelőször is higgadtan értékelnem kell a történteket, le kell szűrnöm a hasznosítható tapasztalatokat, s aztán döntenem: hogyan tovább?"

Vesztegetés?

VIZSGÁLAT

Véget értek a területi labdarúgó-bajnokság csoportgyőzteseinek az NB II-be jutásért kiírt osztályozó mérkőzései. Az eseménysorozat utórezgései azonban a jelek szerint, még egy ideig foglalkoztatják az illetékeseket, a sportvezetést.

A Győrött lejátszott MÁV DAC—Kaposvári Rákóczi mérkőzést követően a szokottnál is izzóbb volt a hangulat a győriek öltözőjében. Nem hiányzott a hangoskodás, az egymásramutogatás és a vádaskodás sem.

Tagai István, az egyesület ügyvezető elnöke a következő tájékoztatást adta:

— *Nagy Gyula*, az egyesület és az ETO volt labdarúgója, akinek Győr-Szabadsághegyen *Csóka György*, MÁV DAC-játékos lakása közelében van eszpresszója, a mérkőzés előtt felkeresett bennünket. Elmondta, hogy a délelőtt folyamán két kaposvári lakos volt a vendége, akik később felmentek Csóka lakására. Felszólításunkra *Csóka elismerte*, hogy a két kaposvári személy valóban járt nála, és *háromszázezer forintot ígértek arra az esetre, ha a győri játékosok hozzásegítik a Rákóczit ahhoz, hogy a délutáni mérkőzésen számukra kedvező eredmény szülessen.* A történteket még a találkozó előtt közöltük a mérkőzés szövetségi ellenőrével.

Egyházi Gábor, a Győr-Sopron Megyei Labdarúgó Szövetség főtitkára, az MLSZ vidéki bizottságának tagja, a következőket mondta:

— A mérkőzés napjának délelőttjén az MLSZ-ből *Sári László* felhívott és arra kért, hogy a délutáni mérkőzésen lássam el a szövetségi ellenőri feladatokat. A pályára érve a MÁV DAC vezetőitől értesültem az eseményekről. Kérésemre *Nagy Gyula* megmutatta a Csóka lakásán délelőtt járt két kaposvári személyt, akiket az *ügyeletes rendőrrel igazoltattam*, majd a sportpálya irodahelyiségében még a mérkőzés alatt elbeszélgettem velük. *Horváth János*, a Kaposvári Rákóczi volt kapusa és *Gulyás István*, az egyesület *technikai vezetője* elismerte, hogy voltak Nagy Gyula eszpresszójában, és azt is, hogy később Csókát felkeresték a lakásán. Ez a látogatás azonban állításuk szerint, kizárólag baráti jellegű volt, mivel Csóka Horváth régi ismerőse, *de vesztegetési kísérlet nem történt.*

Tagai István tájékoztatása szerint, a MÁV DAC elnöksége az ügyben vizsgálatot rendelt el, és bejelentést tett az MLSZ-ben is.

Nem csodaszer, de...

Építsünk a fiatalokra!

— Nem szabad türelmetlennek lenni, és az egyik pillanatról a másikra csodákat várni — mondotta *Czinege Lajos*, a Testnevelési Főiskolán a sajtó képviselőinek. A Minisztertanács elnökhelyettese arról adott tájékoztatót, hogy az Elnöki Tanács törvényerejű rendelete július 1-jével életre hívta az *Állami Ifjúsági és Sporthivatalt*, amelynek elnöke *Deák Gábor*. Czinege Lajos hangsúlyozta, hogy az új intézmény nem a megszűnt Országos Testnevelési és Sporthivatal és az Állami Ifjúsági Bizottság helyett jött létre, hanem ennél jóval szerteágazóbb feladatok megoldására lesz hivatva.

Egy biztos: kemény fába vágja a fejszéjét az új hivatal kollektívája. Nem kisebb feladatok megoldásáért kell síkra szállniuk, mint a fiatalságot érintő szerteágazó gondok enyhítése, megoldása. Igaz, ebben a munkában nem lesznek egyedül, számíthatnak a társszervek hathatós támogatására is.

Ez a feladat hosszú távú. Egyik pillanatról a másikra nem valósítható meg. Nincsenek csodaszerek, azonnal ható receptek. Éppen ezért nem szabad, hogy a kezdeti kudarcok elkedvetlenítsék az ezen a területen munkálkodókat. A cél egyértelmű: egy olyan alkotó, egészséges nemzedék felnövekedését kell támogatni, amely megfelelően ki tudja venni a részét hazánk gyarapításából. A fő hangsúlyt egy egészséges fiatalság nevelésére kell fordítani. A fiatalság és a sport elválaszthatatlan egymástól, s hogy ezen a területen gondok vannak, azt senki sem vitathatja. Elég, ha az ember körülnéz az utcán: hány hajlott hátú horpadt mellű fiatal jön vele szemben.

Tehát? Megfelelő alapokkal és propagandával kell biztosítani, hogy ne nézzék csodabogárnak azt, aki melegítőbe bújva, rója a kilométereket, üti vagy éppen rúgja a labdát! Ezen a területen, úgy néz ki, nem lesznek gondok. Az Állami Ifjúsági és Sporthivatal elsődleges céljai közé tartozik *a tömegsport támogatása*. És ha megfelelő tömegsportbázissal rendelkezünk, akkor ebből majd meríthet a magyar élsport és nőhet azoknak a száma, akik nemzetközi szinten képviselik hazánk színeit!

Ami talán még ennél is fontosabb: levegőhöz kell juttni az új hivatalnak. Ne türelmetlenkedjünk tehát, mert munkájuk néhány éven belül biztosan éreztetni fogja hatását! Remélhetően a magyar fiatalok számára ugyanolyan nélkülözhetetlenné válik a rendszeres testmozgás, mint ahogy ma az ember levegőt vesz.

Még mindig a Mundialról

Világválogatottak és bírók

A labdarúgó-világbajnoksággal még mindig sokat foglalkoznak a hírügynökségek; az *AFP* és a *Reuter* is összeállította a maga világválogatottját. A névsorok meglehetősen eltérnek egymástól, mindössze Förster, Amoros, Ceulemans, Butrageno és Maradona neve szerepel mindkettőben. Észrevehető, hogy az első válogatást franciák, a másodikat pedig britek készítették...

Az AFP válogatottja: *Zaki* (marokkói) — *Josimar* (brazil), *Förster* (nyugatnémet), *Julio Cesar* (brazil), *Amoros* (francia), *Tigana* (francia), *Burruchaga* (argentin), *Maradona* (argentin), *Ceulemans* (belga), *Butraqueno* (spanyol), *Lineker* (angol).

A Reuter csapata: *Shilton* (angol) — *Gough* (skót), *M. Olsen* (dán), *Förster* (nyugatnémet), *Amoros* (francia), *Lerby* (dán), *Maradona* (argentin), *Ceulemans* (belga), *Belanov* (szovjet), *Butragueno* (spanyol), *Laudrup* (dán).

★

Sok támadás ért a világbajnokság lebonyolítási formáját. *Joao Havelange*, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség brazil elnöke a Mundial befejezése után kijelentette, hogy valószínűleg *az 1990-es olaszországi vb-t is a jelenleg érvényes rendszerben rendezik.*

— Biztatóak voltak tapasztalataink, semmi sem indokolja a lebonyolítás változtatását — mondta Havelange. — Nem értem, most miért panaszkodtak egyes válogatottak. Minden országban már három évvel ezelőtt tudhatták, hogy milyen lesz a menetrend. Ha most akarnak változtatni a négy év múlva esedékes rendszeren, akkor idejekorán tegyék meg javaslataikat — ne pedig akkor, amikor már késő. A világbajnokság sportágunk legnagyobb eseménye, így tehát illő tisztelettel kell kezelnünk.

A *játékvezetők* kijelölését is számos bírálat érte a Mundial alatt. Úgy tűnik, ez utóbbi kérdést a FIFA illetékesei is komolyabban veszik. Legalábbis ez derül ki *Guido Tognoninak*, a FIFA szóvivőjének nyilatkozatából.

— Elképzelhető, hogy módosítunk azon a szabályon, miszerint mind a 36 játékvezető különböző országból érkezzen a vb-re — mondta Tognoni. — Valóban kaptak feladatot olyan bírók is, akik meglehetősen alacsony futballkultúrájú országból jöttek. Éppen ezért szerencsésebb lenne, ha a *hagyományos futballnemzetek képviseletében két-két* játékvezető fújná a sípot. További lehetséges változtatás: *a teljes játékvezetői hármas egy nemzetbeli legyen.*

Papp László jött, látott és maradt

A budapesti ökölvívó EB előtt, már tavaly szó volt arról, ha betölti *Papp László* a hatvanadik életévét, nyugdíjba megy — vagy marad. A közvélemény nagy megkönnyebbülésére maradt. S most, a renói világbajnokság után, amikor szerződése lejárt, ismét felvetődött a kérdés, s a döntés ismét csak az lett, hogy *továbbra is* Papp László és Csötönyi Sándor irányítja a magyar ökölvívó-válogatottat.

Varga Ferenctől, a MÖSZ elnökétől arra kértem választ, vajon miért döntöttek a régi vezetés mellett?

— A elnökség jól ismeri azt a távlati fejlesztési tervet, amelyet együtt dolgozott ki a jelenlegi szakvezetéssel, és annak eddigi eredményeivel elégedett volt, sőt, a további tervekkel is egyetért.

A budapesti EB-n az arany mellett érmek gazdagították a magyar csapatot. Renóban két bronzérem született.

— Nem is annyira az érmek töltenek el bennünket elégedettséggel. Bár az a tény, hogy korábban világbajnokságon még nem szereztünk érmet, s Renóban kettő lett a mienk, megnyugtató. Sokkal inkább az, hogy fejlődik a sportág, kopogtatnak a válogatottság kapuján az új tehetségek.

Tehát a korábbi félelmekkel szemben most bizakodni lehet?

— Jó néhány éve megkapjuk azt a támogatást az OTSH részéről, amely szükséges volt ahhoz, hogy ebben a sportágban megoldjuk az utánpótlásgondokat, és megfelelő legyen a menedzselés. Bízom abban, hogy az újonnan alakult *Állami Ifjúsági és Sporthivatal* ugyanezt a segítséget adja meg a sportágnak, s akkor megvalósulhatnak a további álmaink is.

Hallhatnánk ezekről?

— Még korai lenne konkrétumokat jelezni, az azonban már eldöntött tény — hiszen Papp Lacival és Csötönyi Sándorral már a világbajnokságon szó esett róla —, néhány poszton változtatni kell a válogatottban, pontosabban néhány súlycsoportban vannak olyan tehetséges fiatalok, akik felválthatják a továbblépésre képtelen jelenlegi válogatottakat.

A legközelebbi cél?

— A sportág általános megerősítése, a fiatalokkal való fokozottabb törődés, erősíteni kívánjuk a CSB-t, s mindezek nyomán ütőképesebb lehet majd a magyar ökölvívó-válogatott is, amely jövőre az olaszországi Európa-bajnokságon újból vizsgázik.

Siófoki változások

A legutóbbi bajnoki idényben a Siófok labdarúgói csak emlékezetesen nagy hajrában tudták meghosszabbítani elvonalbeli „tagságukat". Mi újság a Balaton mentén, az NB I-es együttes háza táján? *Június 1-je óta Kaszás Gábor irányítja az „olajosok" munkáját.*

— Legfőbb feladatom „minőségi" és létszámban is elegendő játékosállomány biztosítása az új feladatokra — mondta a vezetőedző.

A legutóbbi húszas keretből *Bódi* és *Virágh* visszavonult, *Jankovics* pedig Debrecenbe igazolt át. *Pardavi* és *Horváth II* szerződése az elmúlt hónap utolsó napján lejárt. Mindketten gondolkodnak azon, hogy hosszabbítsanak-e? A szakosztályvezető négy játékos (*Takács, Málics, Tieber* és *Csáthi*) szerepeltetésétől eltekint, velük nem kívánnak szerződést kötni.

A siófokiak eddig három játékost igazoltak: *Adi* (Vá.), *Lakatos* (Rába ETO), *Horváth Gy.* (ZTE — kapus).

Heti HÍRADÓ
SAJTÓSZEMLE
Szerkeszti:
a szerkesztőbizottság
Budapest,
V., Steindl utca 8. 1054
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
Rv. Országos Parancsnoksága
86—255f. Szikra Lapnyomda,
Budapest